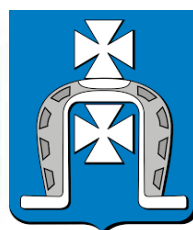

Ośrodek Kultury Samorządowej w Żółkiewce
Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Postawy mieszkańców Gminy Żółkiewka wobec funkcjonowania i roli Ośrodka Kultury Samorządowej w Żółkiewce

Autorzy

dr Dawid Błaszczak – Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II
w Białej Podlaskiej
mgr Łukasz Pogorzelski – Miejski Ośrodek Kultury w Terespolu

**[KULTURA
DOSTĘPNA**

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

DOM
KULTURY+

Żółkiewka 2015

Raport został przygotowany w ramach projektu „*Aktywni mieszkańcy w Gminie Żółkiewka*” sfinansowanego ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu „Domy Kultury + Inicjatywy Lokalne 2015”.

Wydawca:

Ośrodek Kultury Samorządowej w Żółkiewce

ul. Krótka 3

22-335 Żółkiewka

tel. 84 683 17 28

e-mail: oks_zolkiewka@poczta.onet.pl

Współpraca:

dr Dawid Błaszczak

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Wydział Nauk o Zdrowiu i Nauk Społecznych

Katedra Nauk Humanistycznych i Społecznych

Zakład Socjologii

ul. Sidorska 102

21-500 Biała Podlaska

tel. 509-457-342

mgr Łukasz Pogorzelski

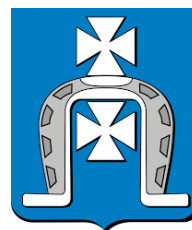
Miejski Ośrodek Kultury w Terespolu

ul. Sienkiewicza 27

21-550 Terespol

OKS Żółkiewka

Gmina Żółkiewka

Szanowni Państwo,

oddajemy w Państwa ręce raport z badań pt. „*Postawy mieszkańców Gminy Żółkiewka wobec funkcjonowania i roli Ośrodka Kultury Samorządowej w Żółkiewce*”. Niniejszy raport to efekt badań prowadzonych na przełomie marca i kwietnia 2015 roku na obszarze gminy Żółkiewka w ramach programu „Domu Kultury + Inicjatywy Lokalne 2015” realizowanego ze środków Narodowego Centrum Kultury w Warszawie.

Niniejszy raport dotyczy diagnozy postaw, czyli wiedzy, doświadczeń, oceny i oczekiwań mieszkańców gminy Żółkiewka wobec działalności Ośrodka Kultury Samorządowej oraz potencjału kulturalnego (kapitał kulturowy) i społecznego (kapitał społeczny) ww. podmiotu. Raport stanowi syntetyczne zestawienie prac badawczo-analitycznych, realizowanych w ramach projektu.

Raport powstał we współpracy Ośrodka Kultury Samorządowej i Zakładu Socjologii Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej. Słowa wdzięczności kierujemy w stronę wszystkich osób i instytucji, zainteresowanych niniejszym raportem i zaangażowanych w jego powstanie. Mamy nadzieję, że niniejszy raport nie tylko przyczyni się do popularyzacji wiedzy na temat kultury, ale również stanowić będzie podstawę do prowadzenia dalszej działalności kulturalnej Ośrodka.

Życzymy miłej lektury i zapraszamy do współpracy.

Z wyrazami szacunku

Anna Podgórska

Dyrektor OKS w Żółkiewce

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	5
ROZDZIAŁ 1. TEREN, ORGANIZACJI, PRZEBIEG BADAŃ.....	9
ROZDZIAŁ 2. CHARAKTERYSTYKA BADANEJ POPULACJI.....	14
ROZDZIAŁ 3. ANALIZA WYNIKÓW BADAŃ.....	15
ROZDZIAŁ 4. KONSULTACJE SPOŁECZNE.....	31
PODSUMOWANIE	34
WNIOSKI OGÓLNE – KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	37
BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA.....	39

WPROWADZENIE

Historia domów kultury na ziemiach polskich nie jest zbyt długa, bowiem korzenie swoje upatruje w końcu XIX wieku, kiedy na szeroką skalę inicjowano powstanie domów kultury jako odpowiedź na instytucjonalizację kultury, odpowiednią do potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności. „Domy kultury miały więc za zadanie wprowadzać szerokie masy społeczeństwa w kulturę, (...), by móc w ten sposób osiągnąć trwałą relację pomiędzy tymi jednostkami a kulturą całego społeczeństwa”¹. Wraz z rosnącą ilością ośrodków kultury popularyzowano przekonanie i świadomość o kluczowym znaczeniu kultury dla społecznego funkcjonowania. Kultura podtrzymuje i przekazuje bowiem symbole, wartości, normy, wzory myślenia i postępowania. W końcowym rozrachunku jest „ogromnym aparatem do zaspokojenia potrzeb, zespołem reakcji na te potrzeby i narzędzi niezbędnych do ich zaspokojenia”². Idąc dalej, można powiedzieć, że „kultura jest systemem komunikacji między ludźmi, albo inaczej: systemem relacji, w obrębie którego poszczególne przedmioty stają się znakami i jako takie są wymieniane, umożliwiając przeto istnienie organizacji społecznej”³.

Na gruncie analizy dotychczasowej literatury przedmiotu zauważyć należy, że studium teoretyczno-empiryczne z zakresu kultury, jej aspektów, funkcji, zależności od elementów społecznych i gospodarczych, jest bardzo bogate. Jest to efekt szerokiego, a jednocześnie dogłębnego spektrum zainteresowania różnych nauk: humanistycznych, artystycznych, społecznych i innych. Zdaniem Alfreda Webera kultura jest dosłownie tworzeniem czegoś nowego, stanowi wyraz duchowych potrzeb określonej grupy ludzi⁴. Wybitny polski socjolog Florian Znaniecki podkreśla, że „Kulturę tworzą liczne systemy, większe lub mniejsze, bardziej lub mniej spójne, trwałe lub zmienne, ale odznaczające się swoistą obiektywnością i swoim własnym wewnętrznym łańdżem”⁵. Należy stanowczo podkreślić, że systemowe ujęcie kultury, na które składają się symbole, wartości, znaki, kody kulturowe i inne, wprowadziło kulturę na ścieżkę instytucjonalizacji i formalizacji, której efektem jest między innymi obecność centrów, domów i ośrodków kultury zarówno w środowiskach miejskich, jak również wiejskich, na różnych poziomach organizacji: lokalnym, regionalnym i centralnym.

¹ A. Sępoch, Współczesny dom kultury w środowisku wiejskim i małomiasteczkowym, Wydawnictwo Wojewódzkiego Ośrodka Kultury w Lublinie, Lublin 2012, s. 13.

² J. Szacki, Historia myśli socjologicznej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005, s. 662.

³ K. Pomian, Słownik antropologii strukturalnej Levi-Straussa, cyt. za: J. Szacki, Historia..., s. 687.

⁴ Zob. więcej: J. Szacki, Historia..., s. 705.

⁵ Florian Znaniecki, Social Action, cyt. za: J. Szacki, Historia..., s. 763.

Próba podjęcia empirycznych rozważań, poprzez badania usystematyzowane, skategoryzowane i zgeneralizowane nie należy do łatwych zadań. Podkreśla to wspomniany już Florian Znaniecki, który pisze, że „życie kulturowe każdej zbiorowości ludzkiej jest całością zbyt bogatą i chaotyczną, zawiera zbyt wiele heterogenicznych systemów kulturowych, (...), zmieniających się zbyt nieustannie i nieoczekiwanie, aby prawomocna synteza naukowa była kiedykolwiek możliwa”⁶. Pomimo tego próby w tym zakresie są nieustannie podejmowane, czego przykładem jest bogata ilość opracowań teoretycznych i empirycznych, obecnych na rynku. Prezentowany raport stanowi próbę uzupełnienia owego bogatego wolumenu, wypełnienia luki, jaka występuje w tego typu badaniach na obszarze powiatu krasnostawskiego.

Motorem napędowym realizacji niniejszego raportu jest przekonanie o konieczności zdobycia wiedzy i informacji na temat oceny funkcjonowania żółkiewskiego ośrodka kultury oraz oczekiwań mieszkańców, dotyczących oferty kulturalnej, jaką realizuje i w dalszym ciągu mógłby realizować Ośrodek Kultury Samorządowej w Żółkiewce. Kultura bowiem „nie istnieje jako abstrakcyjna struktura, rządząca się swymi własnymi sprawami. (...). Kulturę tworzą aktorzy i organizacje, które potrzebują zasobów – materialnych, organizacyjnych i politycznych – jeśli mają rozwijać systemy kodów kulturowych, poddawać je rytualizacji i przekazywać innym”⁷. Sposobem uzyskania wspomnianych zasobów, w tym ich wymiany, kumulacji i potęgowania, jest precyzyjna diagnoza.

Diagnoza jest rozpoznaniem określonego stanu rzeczy, wyróżnieniem określonych elementów z całości. Częściami składowymi diagnozy są zarówno proces badawczy (przygotowanie i przeprowadzenie badań, zebranie danych), jak również opracowanie ich wyników. Celem diagnozy jest ustalenie pewnych faktów społecznych, dzięki którym możliwe jest podjęcie różnych działań np. usunięcie niepożądanego stanu rzeczy, ocena określonej sytuacji, procesów, zadań, ale również praktyczne wykorzystanie wyników badań. Diagnoza społeczna odnosi się do badań i całego procesu badawczego, a zatem od momentu sformułowania problemu badawczego po opracowanie i interpretację wyników.

Wieloaspektowość zainteresowań, częstotliwość i intensywność kontaktów, stopień aktywności (mierzonej m.in. za pomocą liczby inicjatyw kulturalnych), stopień zorientowania i umiejętności selekcji to tylko kilka wskaźników uczestnictwa w kulturze, które na kanwie

⁶ F. Znaniecki, *The Method of Sociology*, cyt. Za: J. Szacki, *Historia...*, s. 765.

⁷ J. H. Turner, *Struktura teorii socjologicznej*. Wydanie nowe, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 587.

zewnątrznych oraz wewnętrznych uwarunkowań, bodźców i sygnałów, mogą stymulować nasze uczestnictwo w kulturze. W przeciwnym razie będziemy mieć do czynienia z permanentnym brakiem udziału i partycypacji w inicjatywach na płaszczyźnie kulturalnej⁸. Następstwem tego mogą być sytuacje, w których instytucje kreują pola różnego rodzaju działań twórczych, na kanwie których inicjowane są nowe zjawiska i procesy kulturowe, będące zaczątkiem strukturalizacji kultury oraz kumulacji tego, co określamy mianem kapitału kulturowego oraz społecznego. „Organizowanie uczestnictwa w kulturze jest (...) związane z dokonywaniem pewnej selekcji dóbr kultury, wyborem tych, które staną się przedmiotem działania”⁹. W usprawnieniu wyżej wymienionej selekcji w ramach struktur Ośrodka Kultury Samorządowej w Żółkiewce ma pomóc przeprowadzona analiza zamieszczona w niniejszym raporcie, będąca swego rodzaju remedium do podejmowania dalszych działań, inicjatyw kulturalnych adresowanych do mieszkańców gminy.

Punktem wyjścia niniejszej diagnozy będzie definicja domu kultury jako instytucji pełniącej ważną rolę w lokalnej społeczności. W literaturze przedmiotu znaleźć można wiele ujęć teoretycznych, z których najbardziej adekwatne to definicje podane przez Główny Urząd Statystyczny (GUS) oraz Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „E”.

GUS określa dom kultury jako instytucję „prowadzącą wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną, mieszczącą się w odrębnym, specjalnie wzniesionym lub adoptowanym budynku z salą widowiskowo-kinową, z odpowiednio przystosowanymi pomieszczeniami i urządzeniami do prowadzenia specjalistycznej działalności kulturalnej”¹⁰. Dodać można, że niezbędny jest też tutaj czynnik ludzki, czyli odpowiednio wyedukowani pracownicy: animatorzy, instruktorzy i pracownicy administracyjni.

Znacznie szerszą i bardziej nowoczesną definicję przedstawia Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „E”, które dom kultury rozumie nie jako instytucję, ale żywe miejsce stymulujące do twórczości, aktywności, współpracy, niwelujące bariery społeczne, budujące poczucie wspólnoty, więzi wśród mieszkańców danej społeczności - **„Stanowi centrum przerzucania pomostów między odległymi sobie grupami: młodymi i starymi, urzędnikami i obywatelami, bogatymi i biednymi, uprzywilejowanymi i dyskryminowanymi. Ludzie, którzy przychodzą do domu kultury nie tylko konsumują kulturę, ale też ją aktywnie współtworzą. Nie są tylko widzami czy biernymi odbiorcami. Sami stają się twórcami,**

⁸ Zob. więcej: M. Golka, Socjologia kultury, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2007, rozdz. 3. Wskaźniki, uwarunkowania i typy uczestnictwa w kulturze.

⁹ E. Bobrowska, Przemiany modelowe instytucji domu kultury, Kraków 1997, s. 27.

¹⁰ <http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/definicje-pojec/65.pojecie.html>, 20.05.2015

animatorami tego, co się w domu kultury dzieje. Nowoczesny dom kultury wyszukuje ciekawe projekty różnych grup: organizacji pozarządowych, grup nieformalnych, artystów, niezależnych animatorów kultury i zaprasza je do współtworzenia swojego programu. Nie traktuje ich jak konkurencji, lecz jak naturalnych partnerów w swojej pracy. Dom kultury jest przecież dla ludzi, a nie ludzie dla niego. Jest podporządkowany ich potrzebom, pomysłom, godzinom pracy i odpoczynku. Jeśli pojawia się grupa, która chce zorganizować swój własny projekt: wydarzenia kulturalne, założyć klub filmowy albo spotkać się i wymienić doświadczeniami – robi wszystko, by projekt ten mógł zostać wcielony w życie. Jednocześnie stale, aktywnie poszukuje swoich odbiorców. Próbuje dotrzeć nie tylko do tych najaktywniejszych, ale też tych, którzy na co dzień mają utrudniony dostęp do kultury. Dom kultury zna mieszkańców swojej miejscowości, wie jacy są, gdzie się spotykają, potrafi twórczo wyławiać lokalnych liderów i zapraszać ich do współpracy. Proponuje działania interdyscyplinarne łączące różne media, nie boi się przedsięwzięć międzypokoleniowych. Współpracuje z organizacjami pozarządowymi, szkołami, bibliotekami, niezależnymi animatorami i artystami, biznesem (np. lokalnymi restauracjami i firmami), pomocą społeczną, policją, parafią. (...). Jest prawdziwym centrum życia miejscowości”¹¹.

Rozumiany w ten sposób dom kultury, jako miejsce, łącznie z świadomą swych obowiązków kadra, będzie mógł spełnić misję programu NCK „Dom Kultury + Inicjatywy Lokalne 2015” w czym wielce pomocna będzie niniejsza diagnoza postaw mieszkańców wobec OKS w Żółkiewce. Niniejszy raport przybliżyć może zrozumienie lokalnej społeczności, jej oczekiwań i potrzeb kulturalnych, umożliwić wytyczenie głównych kierunków działań, opartych na szerokim współdziałaniu (partycypacji) społeczności lokalnej. Szczególne znaczenie należy położyć na zaangażowanie osób, które jak dotąd nie miały możliwości współpracy z Ośrodkiem. Dodatkowym atutem niniejszego raportu z diagnozy jest możliwość kreowania Strategii Rozwoju Ośrodka Kultury Samorządowej Gminy Żółkiewka, bazując na danych zawartych w raporcie.

¹¹ Maria Theiss (red.), Zoom na domu kultury. RAPORT – diagnoza domów kultury w województwie mazowieckim, str 7, http://www.zoomnadomykultury.pl/data/files/raport_zoom.pdf, 20.05.2015.

ROZDZIAŁ 1

TEREN, ORGANIZACJA, PRZEBIEG BADAŃ

Gmina Żółkiewka położona jest w powiecie krasnostawskim, na skrzyżowaniu kluczowych dróg tj. Kraśnik – Krasnystaw oraz Lublin – Zamość. Gminę, zajmującą obszar ponad 13.000 ha zamieszkuje niespełna 6.000 osób, zlokalizowanych w 29. sołectwach. Żółkiewka jest siedzibą Urzędu Gminy, ponadto ośrodkiem skupiającym większość funkcji jak np. edukacyjną (2 szkoły podstawowe, gimnazjum i Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych), kulturalną (ośrodek kultury i biblioteka), usługową (posterunek Policji, ośrodek zdrowia, apteki, Urząd Pocztowy, banki, sklepy i inne zakłady usługowe), religijną (cztery obiekty sakralne)¹². Oprócz obiektów sakralnych bogactwem zabytkowym gminy są zespoły dworsko-parkowe w Olchowcu i Dąbiu oraz zespół parkowo-pałacowy w Zaburzu, liczne kapliczki i pomniki upamiętniające szereg istotnych wydarzeń, mających miejsce na obszarze gminy.

Centrum życia kulturalnego mieszkańców zogniskowane jest wokół Ośrodka Kultury Samorządowej oraz funkcjonującej w jego strukturze organizacyjnej i mieszczącej się dodatkowo w tym samym budynku Biblioteki Publicznej (mającej swoją filię w Chłaniowie), które inicjują wspólnie szereg działań dla wszystkich grup wiekowych. Działania te ukierunkowane są na pracę oświatową, artystyczną, rozwój czytelnictwa, organizację imprez rozrywkowych, pielęgnację miejscowych zwyczajów i tradycji oraz dorobku twórczego mieszkańców. Przy ośrodku działają zespoły artystyczne (tańca, instrumentalno-wokalny, kapela), koła plastyczne i nauki gry na instrumentach. Ośrodek jest inicjatorem i organizatorem licznych imprez m.in.: Gminnego Dnia Dziecka i Rodziny, Mikołajek, Gminnego Festiwalu Kolęd, Jasełek i Pastorałek, Majówki Ludowej, Festynu Rodzinnego, Pikniku Wawrzyńca, Gminnego Święta Kobiet, Dożynek Gminno-Parafialnych i Jarmarku Żółkiewskiego. Ponadto przeprowadza eliminacje rejonowe do Ogólnopolskiego Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych.

OKS jest również współorganizatorem gminnych uroczystości państwowych, obchodów rocznicy Uchwalenia Konstytucji 3 Maja oraz Święta Niepodległości. Wspólnie z Urzędem Gminy w Żółkiewce i organizacjami kombatanckimi przygotowuje obchody rocznic Pacyfikacji Wsi Chłaniowa i Władysławina. OKS z powodzeniem realizuje również zadania z zakresu czasu wolnego dzieci i młodzieży w okresie ferii zimowych i przerwy

¹² Więcej informacji: Gmina Żółkiewka (folder informacyjny), Wydawca Gmina Żółkiewka, Żółkiewka 2014, s. 5.

wakacyjnej. Z inicjatywy Ośrodka organizowane są konkursy recytatorskie, plastyczne, zajęcia tematyczne ze sztuki ludowej, szkolenia, wycieczki, wyjazdy studyjne i spotkania.

Ośrodek silnie współpracuje z Kołami Gospodyń Wiejskich zlokalizowanymi na obszarze gminy w zakresie wyjazdów, wystaw, targów, konkursów i imprez związanych z tradycją oraz dziedzictwem kulturalnym społeczności lokalnej¹³. Od 2009 roku Ośrodek wydaje pismo społeczno-kulturalne pod nazwą „Panorama Żółkiewska”. Na przestrzeni ostatnich lat utrzymywał stałą współpracę kulturalną z miastem Żółkiew na Ukrainie. Elementem współpracy była m.in. wymiana zespołów artystycznych i koncerty zarówno po polskiej, jak również ukraińskiej stronie.

Na obszarze gminy, u boku Ośrodka Kultury Samorządowej funkcjonują różnego rodzaju podmioty o charakterze społeczno-kulturalnym, tj. Regionalne Towarzystwo Przyjaciół Żółkiewki, Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Olchowieckiej, Gospodarstwo Artystyczne Dąbie, Koło Wędkarskie PZW Oddział Zamość, Gminny Klub Sportowy Hetman Żółkiewka, Koło Łowieckie „Jeleń” czy Ochotnicza Straż Pożarna¹⁴.

Ośrodek Kultury Samorządowej w ramach swojej działalności statutowej ściśle współpracuje z licznymi podmiotami publicznymi i niepublicznymi. Oprócz wymienionych wcześniej do sieci współpracy zaliczyć można: Szkoła Podstawowa w Żółkiewce, Szkoła Podstawowa w Chłaniowie, Gimnazjum w Żółkiewce oraz Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, Lubelskie Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, Wojewódzki Ośrodek Kultury w Lublinie, Krasnostawski Dom Kultury, Młodzieżowy Dom Kultury w Krasnymstawie, Lokalna Grupa Działania „Krasnystaw Plus”, Ośrodek Doradztwa Rolniczego i inne¹⁵. Ponadto partnerami do współpracy z OKS są organizacje kombatanckie AK i BCH oraz Związek Emerytów i Rencistów. W ramach swojej działalności Ośrodek zrealizował kilkanaście projektów z funduszy centralnych i europejskich. Ze środków Programu Integracji Społecznej zrealizowano następujące działania:

- edukacja dzieci i młodzieży w systemie pozaszkolnym (zajęcia rytmiczne, plastyczne, spotkania z poetą),
- wsparcie istniejących zespołów artystycznych, grup rozwojowych i kół zainteresowań (warsztaty muzyczne, wyjazdy do Lublina i Lubartowa, stroje dla zespołu dziecięcego, zajęcia plastyczne, rytmiczne, warsztaty dziennikarskie, teatr w okresie ferii),

¹³ Tamże, s. 38.

¹⁴ Tamże, s. 42-50

¹⁵ www.oks-zolkiewka.pl/wspopraca, 18.05.2015.

- prowadzenie świetlicy socjoterapeutycznej w Żółkiewce (zajęcia z pedagogiem, psychologiem, sekcja krajoznawcza i szachowa),
- prowadzenie świetlicy środowiskowej w Olchowcu (aerobic, koło sportowe, plastyczno-teatralne, ognisko muzyczne, kółko taneczne, kurs kulinarny, zajęcia językowe „Angielski na wesoło”, Dzień Dziecka, kurs wizażu, Mikołajki, spotkanie opłatkowe),
- wydawanie kwartalnika społeczno-kulturalnego „Panorama Żółkiewska”,
- zorganizowanie podstaw nauki obsługi komputera dla dorosłych,
- prowadzenie Klubu Seniora (spotkanie z poetą, Andrzejki, warsztaty – ozdoby i stroiki świąteczne, zabawa noworoczna),
- wsparcie Kół Gospodyń Wiejskich na terenie gminy (spotkania z ODR, szkolenie gastronomiczne i agroturystyczne, wyjazd na Wielki Kiermasz Świąteczny, wyjazd na spektakl do Teatru Osterwy, w Lublinie, wyjazd do Siennicy na Teatr Pokoleń, Dożynki, warsztaty z zakresu szycia strojów ludowych, wizyty studyjne w Starym Zamościu, Krasnobrodzie, Zwierzyńcu i Guciowie, spotkanie opłatkowe),
- atrakcyjne lato dla dzieci i młodzieży (kolonie w Majdanie Sopockim, wyjazd do Bałtowa, wyjazd do kina i skansenu w Lublinie, kolonie w Zwierzyńcu, wycieczka do Grodu Słowińskiego, Pacanowa i Kurozwek, spotkanie z poetą),
- upowszechnianie dziedzictwa kulturowego, lokalnych tradycji i obyczajów „Blżej Tradycji Blżej Siebie, usługi dla dzieci, młodzieży, osób starszych i rodzin (wyjazd do Parlamentu w Warszawie, odczyt historyczny „Żółkiewscy a Sobiescy”, wycieczka – pielgrzymka, wyjazd do Rejowca „Drzwi Otwarte”, wyjazd do Kazimierza Dolnego na Festiwal Kapel i Śpiewaków, uroczystości patriotyczne, letnie festyny, dożynki, szkolenia decoupage, z ceramiki, rzeźby, haftu krzczonowskiego, pisanek krzczonowskich, Święto Kobiet, szkolenie „produkt tradycyjny, produkt regionalny”, wyjazdy do teatru, spotkania z satyrą).

W ramach upowszechniania „Dobrej Praktyki” utworzenie i prowadzenie świetlicy środowiskowej w Olchowcu, zorganizowanie konferencji „Cudze chwalicie, swego nie znacie...” w Poperczynie oraz konkursu „Smaki Jesieni – tradycyjne produkty owoców jesieni”¹⁶. Ze środków finansowych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) zrealizowane zostały następujące działania:

- festyn „Biesiada nad wodą”,
- Dożynki Gminne,

¹⁶ www.oks-zolkiewka.pl/projekty, 18.05.2015.

- „Panorama Żółkiewska – pismo o profilu społeczno-kulturalnym”,
- Kreowanie nowych pomysłów i rozwój dotychczasowych inicjatyw,
- Propagowanie sporządzania i serwowania tradycyjnych produktów charakterystycznych dla terenu Gminy Żółkiewka w ramach spotkań, szkoleń i warsztatów,
- Pożegnanie wakacji w Gminie Żółkiewka,
- Nowa jakość imprez kulturalnych w Gminie Żółkiewka,
- Żółkiewskie spotkanie z twórczością ludową,
- Piknik Wawrzyńca,
- Piknik Historyczny,
- Jarmark Żółkiewski.

Z chwilą powołania Gminnej Komisji Przeciwdziałania Alkoholizmowi i Narkomanii OKS aktywnie uczestniczy w realizacji zadań publicznych o charakterze profilaktycznym, skierowanym do dzieci i młodzieży zamieszkałych na terenie Gminy Żółkiewka. W ostatnim czasie Ośrodek pozyskał fundusze w ramach projektu „Aktywni mieszkańcy w Gminie Żółkiewka” finansowanego ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu „Domy Kultury + Inicjatywy Lokalne”¹⁷.

Przeprowadzone badania powstały na zlecenie Ośrodka Kultury Samorządowej w Żółkiewce we współpracy z Zakładem Socjologii Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej i Miejskim Ośrodkiem Kultury w Terespolu, który uczestniczył w wyżej wymienionym programie w ubiegłym roku. Badania zostały zrealizowane na grupie 175 osób, mieszkańców Gminy Żółkiewka, na przełomie marca i kwietnia 2015 roku, przy udziale młodzieży ze szkół zlokalizowanych na obszarze Gminy. Dobór próby miał charakter celowy, ankietier posiadał wiedzę na temat struktury i liczby badanej populacji, próbę dobierano odpowiednio do potrzeb zleceniodawcy. Badania przeprowadzono metodą sondażową za pomocą kwestionariusza ankiety. Badani otrzymali kwestionariusze ankiet do domu i mieli kilka dni na ich wypełnienie. Ten fakt mógł mieć wpływ na większy poziom wiedzy dotyczącej oferty ośrodka kultury.

Opracowaniem projektu, koordynacją działań, opracowaniem wyników oraz sporządzeniem raportu zajął się zespół w składzie – Dawid Błaszczak, wykładowca Zakładu Socjologii Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II i Łukasz Pogorzelski – animator kultury w Miejskim Ośrodku Kultury w Terespolu.

¹⁷http://www.nck.pl/media/attachments/306163/lista%20beneficjent%C3%B3w_DK%20BIL_2015.pdf, 18.05.15.

Tematem przeprowadzonych badań były postawy mieszkańców Gminy Żółkiewka wobec funkcjonowania i roli Ośrodka Kultury Samorządowej oraz inicjatyw kulturalnych na obszarze Gminy. W badaniach uwzględniono opinie i oczekiwania mieszkańców dotyczące oferty kulturalnej dla środowiska lokalnego.

Raport pełni funkcję diagnostyczną oraz prognostyczną, jest źródłem kluczowych informacji zarówno dla mieszkańców, jak również Władz Gminy i pracowników Ośrodka Kultury Samorządowej. Jednocześnie stanowi kompendium wiedzy i wskazówek na temat kierunku przyszłych działań adekwatnych do opinii i oczekiwań odbiorców oferty Ośrodka.

ROZDZIAŁ 2

CHARAKTERYSTYKA BADANEJ POPULACJI

Badaniami objęto próbę 175 osób, będących mieszkańcami Gminy Żółkiewka, z których większość stanowiły kobiety (102 osoby), mieszkańcy urodzenia w latach 60-tych i 80-tych (po 31 osób) a więc mających obecnie średnio od 30 do 50 lat, zamieszkali na obszarze Żółkiewki (59 osób), z wykształceniem średnim (66 osób) i pracujący (77 osób).

Tab. 1. Cechy społeczno-demograficzne badanej populacji

kategoria społeczno-demograficzna	liczba osób
pleć	
kobieta	102
mężczyzna	73
ogółem	175
wiek/rok urodzenia	
do lat 40-tych	3
lata 40-te	9
lata 50-te	23
lata 60-te	31
lata 70-te	28
lata 80-te	31
lata 90-te	25
rok 2000 i później	18
brak danych	7
wykształcenie	
podstawowe	28
zawodowe	29
średnie	66
wyższe	39
inne (np. w trakcie nauki w szkole podst.)	11
braki danych	2
stosunek do pracy	
uczeń/student	27
pracujący	77
bezrobotny	13
emeryt/rencista	29
inne (rolnik)	16
braki danych	13

Powyższe dane ujęte są jedynie liczbowo, dzięki czemu dają lepsze wyobrażenie o badanej grupie respondentów.

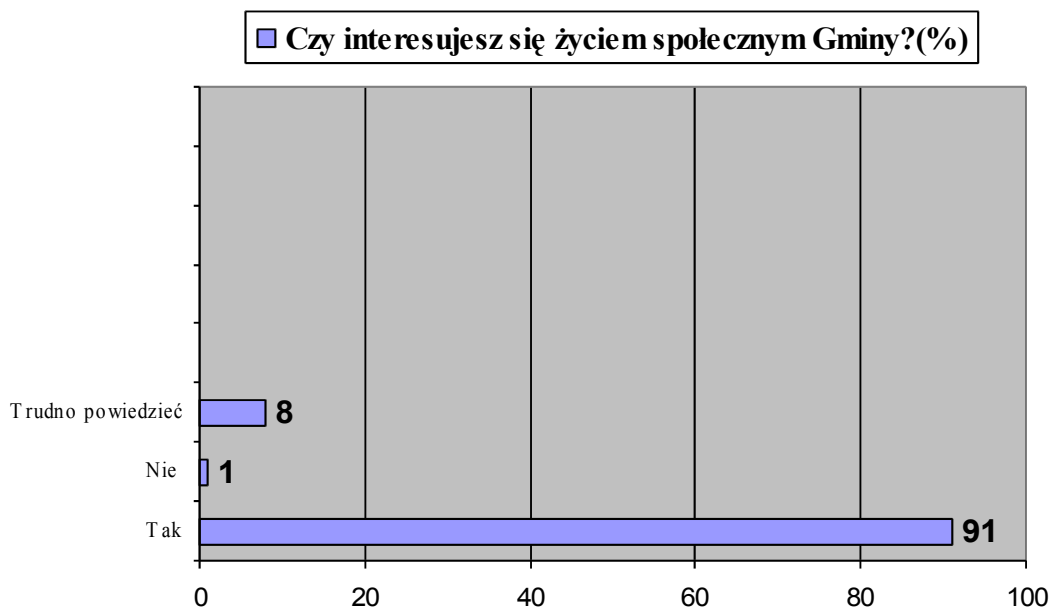
ROZDZIAŁ 3

ANALIZA WYNIKÓW BADAŃ

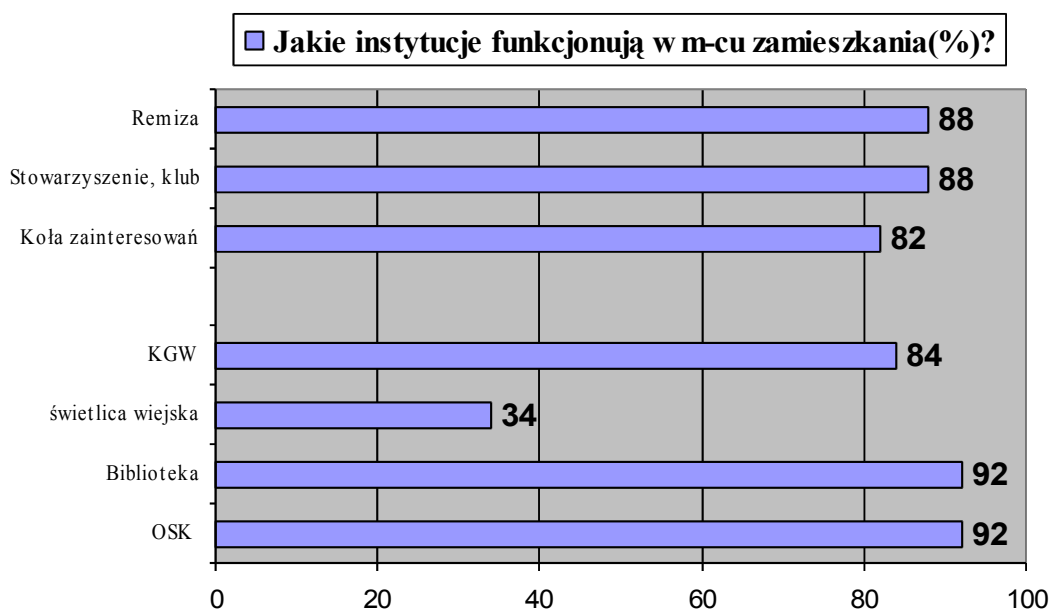
Prowadzone badania rozpoczęliśmy od pytań dotyczących zainteresowania mieszkańców życiem społecznym, tym, co dzieje się na terenie gminy, stopnia zadowolenia ze swojego miejsca zamieszkania, zaangażowania w instytucje i organizacje na terenie gminy Żółkiewka oraz stopnia znajomości podmiotów funkcjonujących w jej obszarze. Z analizy wynika, że ponad 90% ankietowanych interesuje się tym, co dzieje się w gminie (ryc. 1.), ponad 80% jest zadowolonych ze swojego miejsca zamieszkania (ryc. 4), niespełna 1/3 tj. 28% deklaruje przynależność do określonej organizacji bądź instytucji (ryc. 3). Najczęściej były to Ochotnicza Straż Pożarna, Koła Gospodyń Wiejskich oraz regionalne towarzystwa bądź stowarzyszenia.

Większość mieszkańców ma również wiedzę na temat funkcjonujących na terenie gminy instytucji i organizacji. Ankietowani wymieniali przy tym najczęściej OKS, bibliotekę (92%), remizę, stowarzyszenia i kluby (88%), Koła Gospodyń Wiejskich (84%), koła zainteresowań (82%). Ponad 30% respondentów wskazało na świetlice wiejskie (ryc. 2).

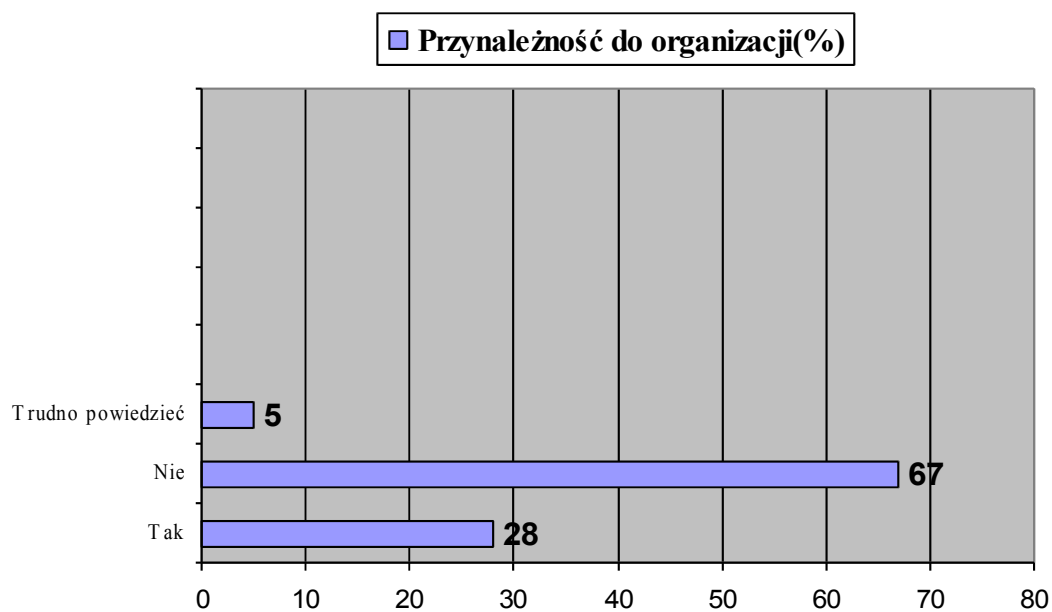
Ryc. 1. Czy interesuje się Pan/i życiem społecznym Gminy Żółkiewka?

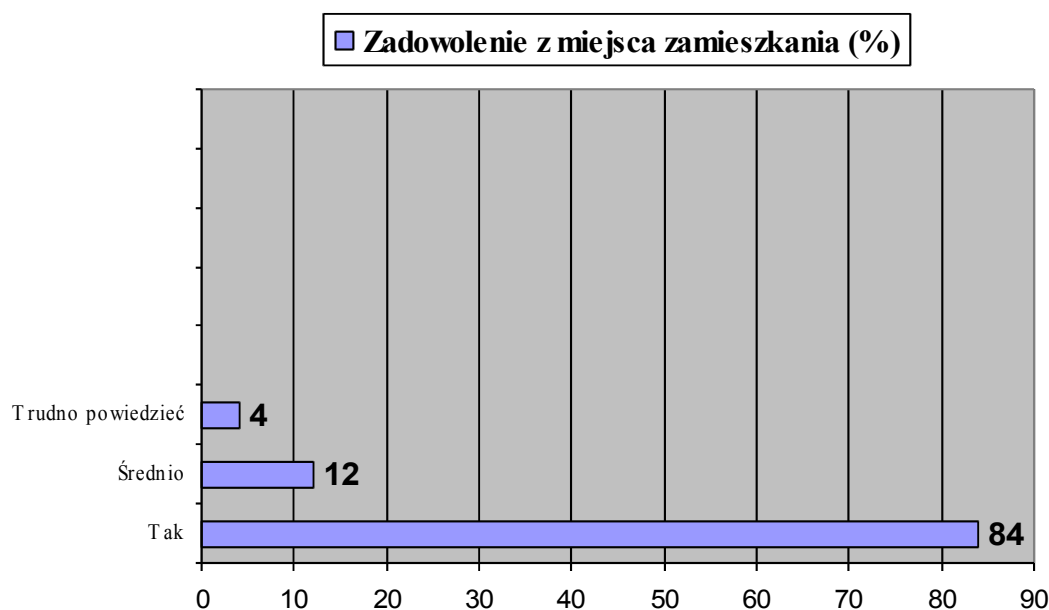
Ryc. 2. Czy zna Pan/i instytucje, jakie funkcjonują na obszarze Gminy Żółkiewka?

Ryc. 3. Czy przynależy Pan/i do jakiej organizacji?

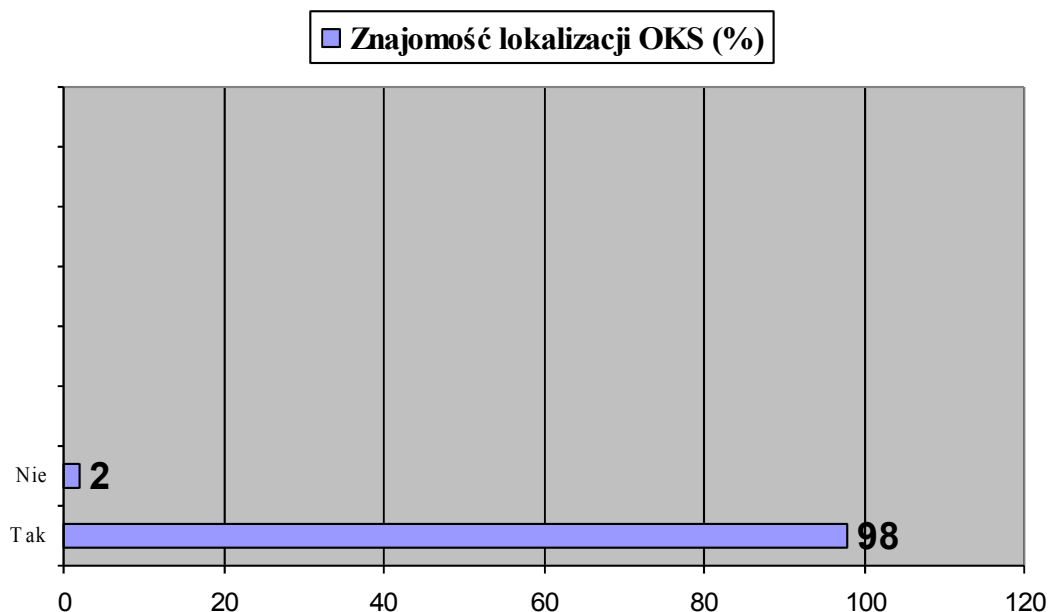

Ryc. 4. Czy jest Pan/i zadowolony/a ze swojego miejsca zamieszkania?

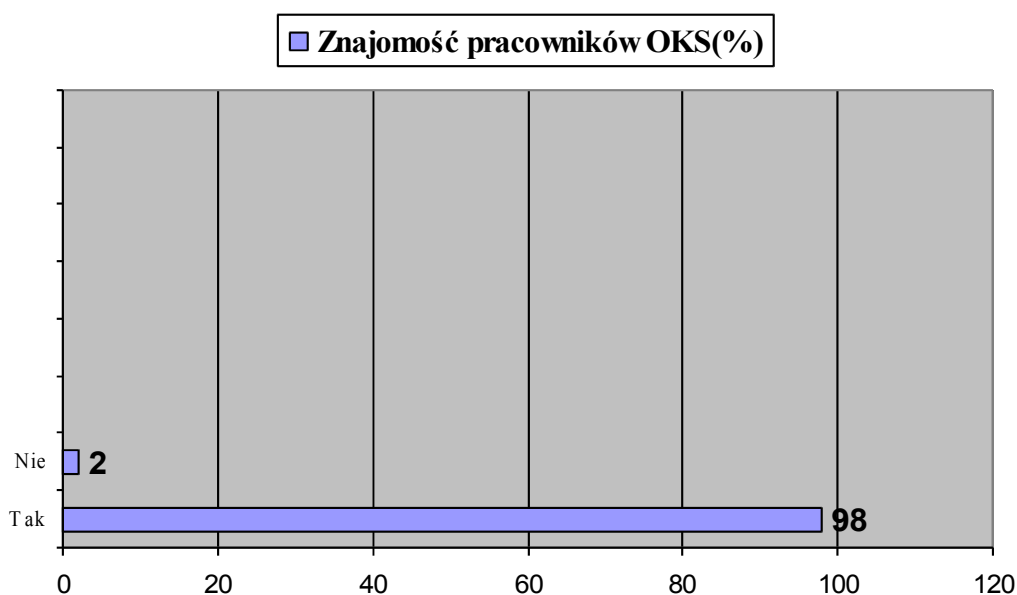

Respondenci wykazali się doskonałą znajomością lokalizacji Ośrodka, jak również znajomością pracowników w nim zatrudnionych. Spośród wszystkich ankietowanych, prawie wszyscy (98%) wiedzą gdzie znajduje się Ośrodek Kultury Samorządowej, wskazując jednocześnie konkretne miejsce, tj. nazwę ulicy bądź lokalizację „przy bibliotece” (ryc. 5). Tyle samo ankietowanych potrafi wskazać konkretną osobę, zatrudnioną w Ośrodku (ryc. 6) Respondenci najczęściej wymieniali osobę pani Anny Podgórskiej - dyrektora OKS. Duża ilość osób potrafiła jednocześnie wskazać kilka osób.

Ryc. 5. Czy wie Pan/i gdzie mieści się siedziba Ośrodka Kultury Samorządowej?

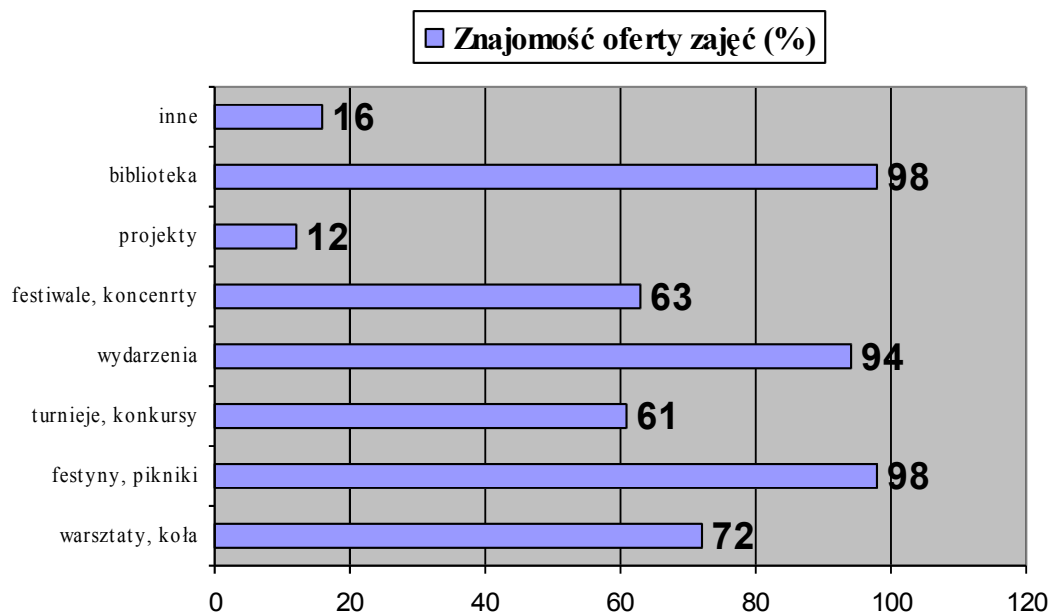

Ryc. 6. Czy zna Pan/i kogoś z pracowników OKS?

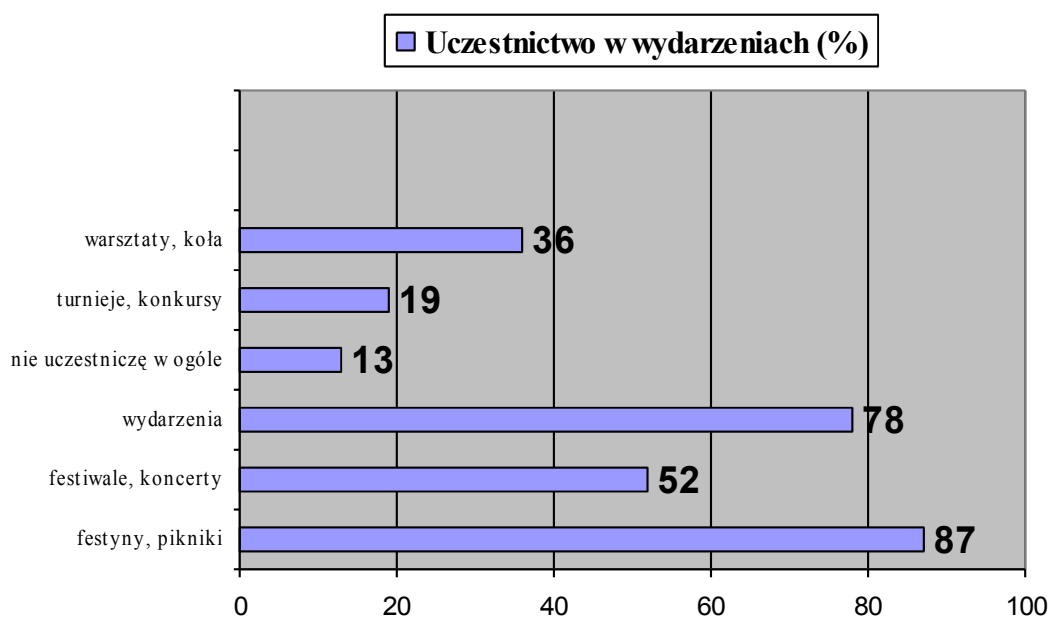

Znajomość oferty Ośrodka Kultury Samorządowej wśród mieszkańców Gminy jest zróżnicowana. Respondenci najczęściej wymieniali prowadzenie biblioteki oraz festyny i pikniki (98%), ze szczególnym uwzględnieniem Festynu Rodzinnego i Pikniku Wawrzyńca, w dalszej kolejności wydarzenia okolicznościowe i patriotyczne (94%), wśród nich przede wszystkim obchody kolejnej rocznicy Konstytucji 3 Maja i Dnia Niepodległości. Ponad 70% ankietowanych wymieniło różnego rodzaju warsztaty i koła zainteresowań, 63% wskazało na koncerty i festiwale, 61% turnieje i konkursy, 12% udział w różnego rodzaju projektach. Kategorię „inne” wskazało 16% spośród wszystkich osób poddanych badaniom (ryc. 7).

Ryc. 7. Czy zna Pan/i ofertę zajęć OKS? Proszę wymienić, jakie?

Ryc. 8. Czy i w jakich uczestniczy Pan/i w wydarzeniach organizowanych przez OKS?

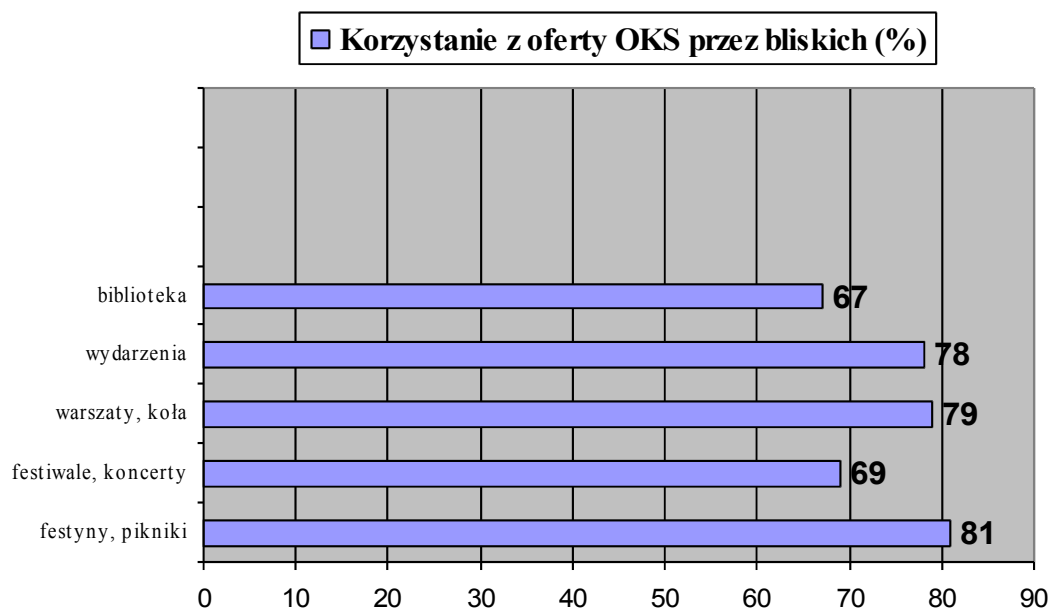

Odpowiedzi na pytania dotyczące uczestnictwa respondentów lub ich bliskich w wydarzeniach organizowanych przez Ośrodek były również zróżnicowane. Ankietowani najczęściej uczestniczyli w festynach i piknikach (87%) oraz wydarzeniach historycznych i patriotycznych (78%). Ponad połowa bierze udział w festiwalach i koncertach, niespełna co trzecia osoba w warsztatach i kołach zainteresowań. Prawie co piąta osoba zadeklarowała udział w turniejach i konkursach organizowanych przez OKS. W żadnym z wydarzeń nie uczestniczy 13% ankietowanych (ryc. 8).

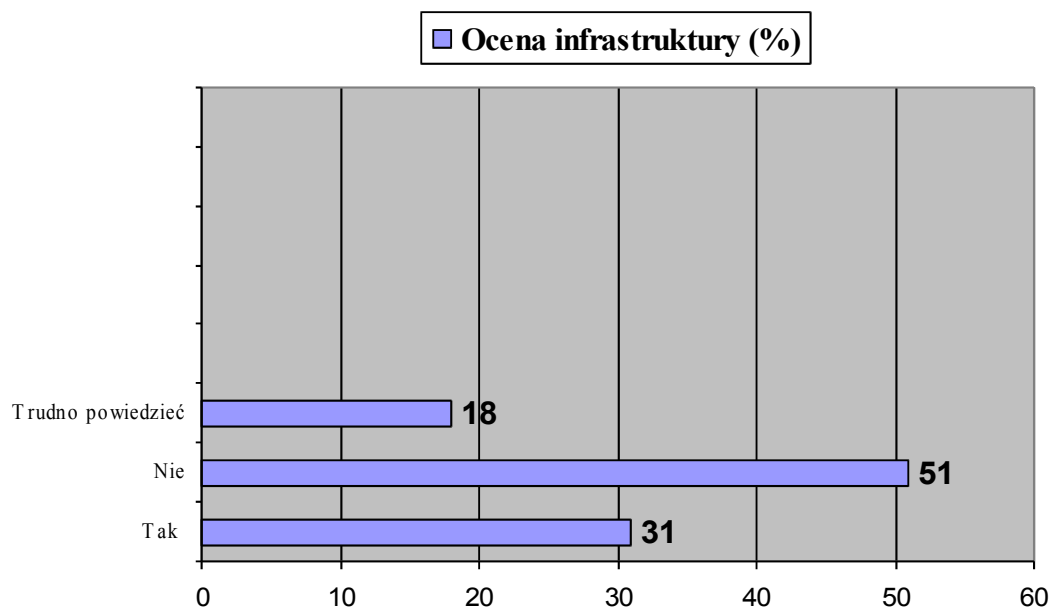
W przypadku uczestnictwa osób bliskich respondentom, najczęściej wskazywano udział w festynach i piknikach (81%), warsztatach i kołach zainteresowań (78%), wydarzeniach historycznych i patriotycznych (78%), festiwalach i koncertach (69%). Nieco mniej, bo 67% ankietowanych korzysta z usług biblioteki (ryc. 9).

W badaniach zapytaliśmy również o ocenę infrastruktury Ośrodka, tj. pomieszczeń i sal, w jakich odbywają się zajęcia. Zdaniem ponad połowy (51%) budynek nie nadaje się do realizacji zadań OKS, głównie z powodu niewielkiej liczby sal, małych i zaciemnionych. Przeciwnego zdania jest co trzecia osoba badana, zaś dla 18% trudno wskazać konkretną odpowiedź (ryc. 10).

Ryc. 9. Czy ktoś z Pana/i bliskich korzysta z oferty OKS?

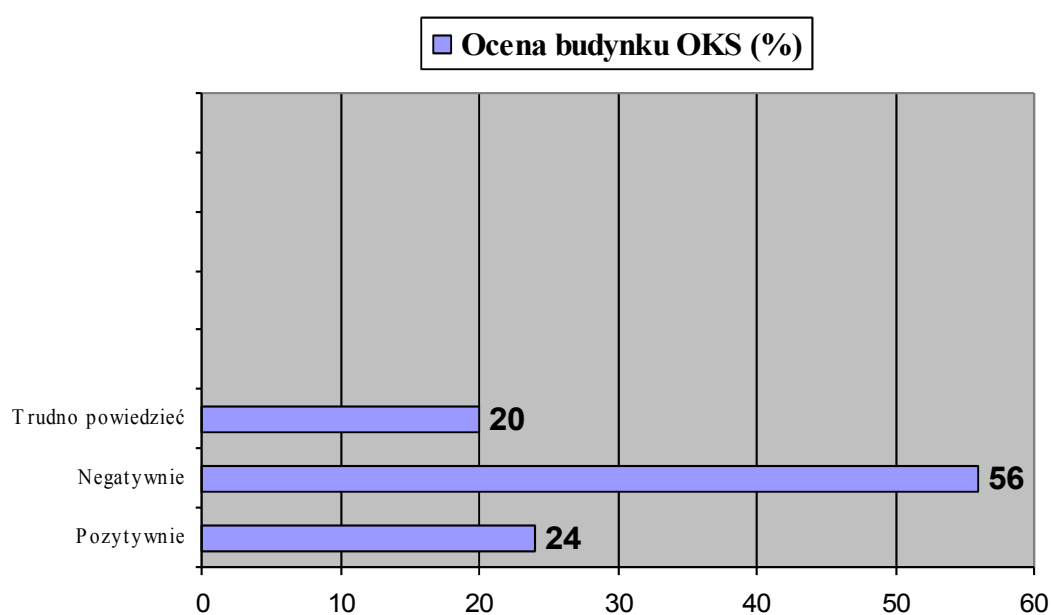
Ryc. 10. Czy według Pana/i OKS posiada infrastrukturę (pomieszczenia, sale) odpowiednią do prowadzenia działalności kulturalnej?

Oceny i opinie dotyczące wyglądu budynku były również zróżnicowane, choć tutaj rozróżniano ocenę samego budynku od oceny otoczenia, w jakim zlokalizowana jest siedziba

Ośrodka. Zdaniem 56% ankietowanych wygląd budynku jest „negatywny”, wymaga pilnego remontu, odstrasza, nie jest odpowiedni dla usług oferowanych przez OKS. Pozytywną oceną wystawiła prawie co czwarta, badana osoba, zaznaczając przy tym, że ma na myśli otoczenie w jakim położony jest budynek Ośrodka. Co piąta osoba ma trudności z jednoznacznym wskazaniem odpowiedzi (ryc. 11), co można potraktować jako sygnał do zorganizowania kampanii informacyjnej, na kanwie której możliwe będzie przekazania stosownych argumentów za remontem budynku.

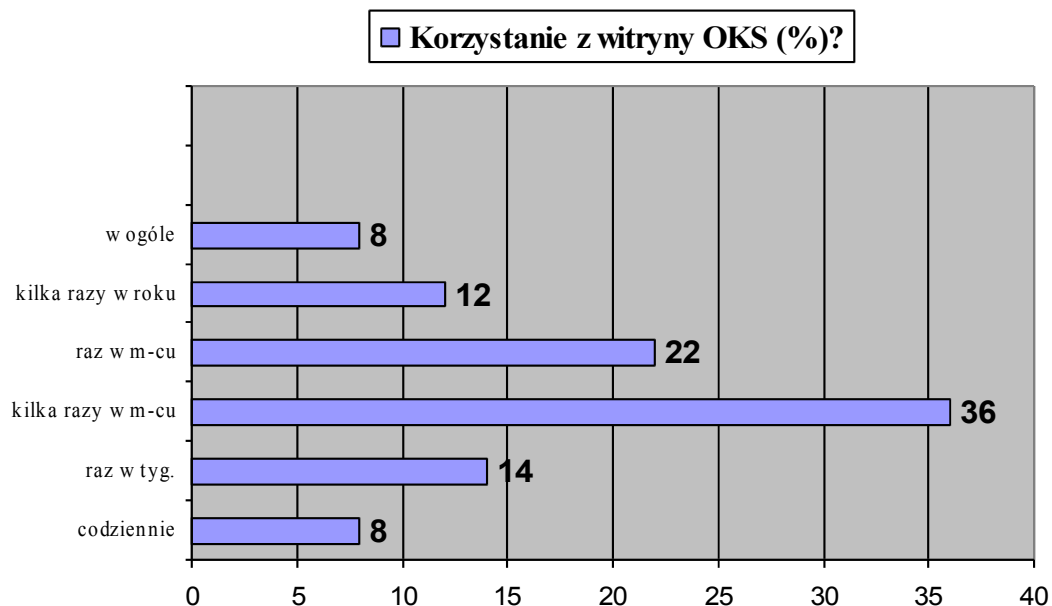
Ryc. 11. Jak ocenia Pan/i wygląd budynku, w którym mieści się OKS?

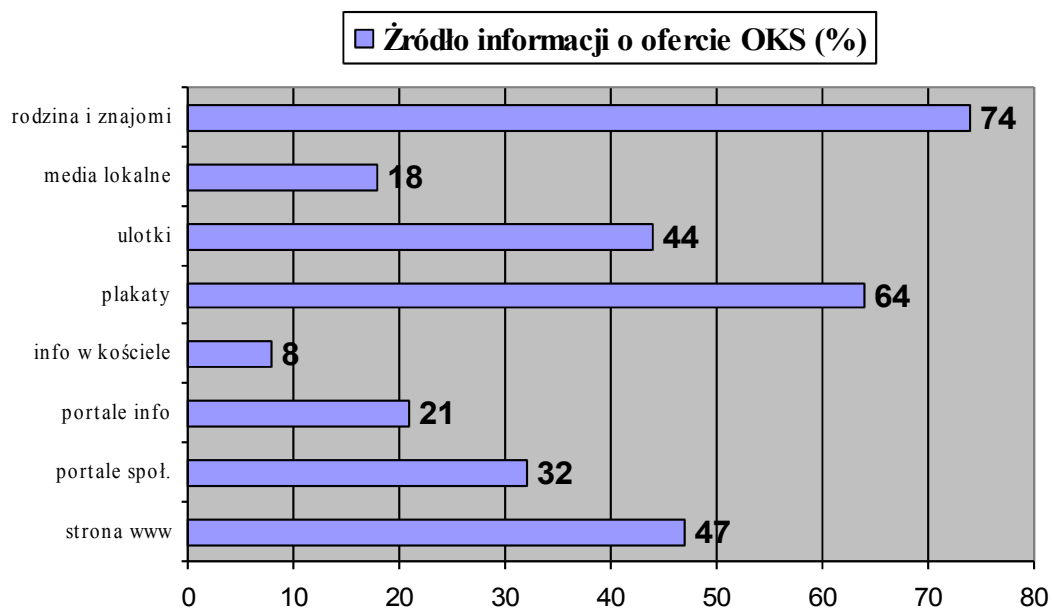
Kolejne pytania, zadawane w ramach prowadzonych badań dotyczyły preferencji w zakresie korzystania z Internetu i innych źródeł informacji, po jakie najczęściej sięgają respondenci a jednocześnie odbiory wydarzeń kulturalnych w Gminie. Ze strony internetowej OKS korzysta w sumie 92% ankietowanych, z tego 36% kilka razy w miesiącu, 22% raz w miesiącu, 14% raz w tygodniu. Codziennie z witryny Ośrodka korzysta 8% osób, kilka razy w roku „zagląda” na stronę 12% ankietowanych (ryc. 12).

Najbardziej powszechnym źródłem informacji o inicjatywach OKS są rodzina oraz znajomi (74%), plakaty (64%) i strona internetowa (47%). Na ulotki zwraca uwagę 44% osób, prawie co trzecia wskazuje na portale społecznościowe a co piąta wymienia portale informacyjne. Media lokalne są źródłem informacji dla 18% respondentów, zaś informacja w kościele dla niespełna co dziesiątej osoby (ryc. 13).

Ryc. 12. Jak często korzysta Pan/i ze strony internetowej OKS?

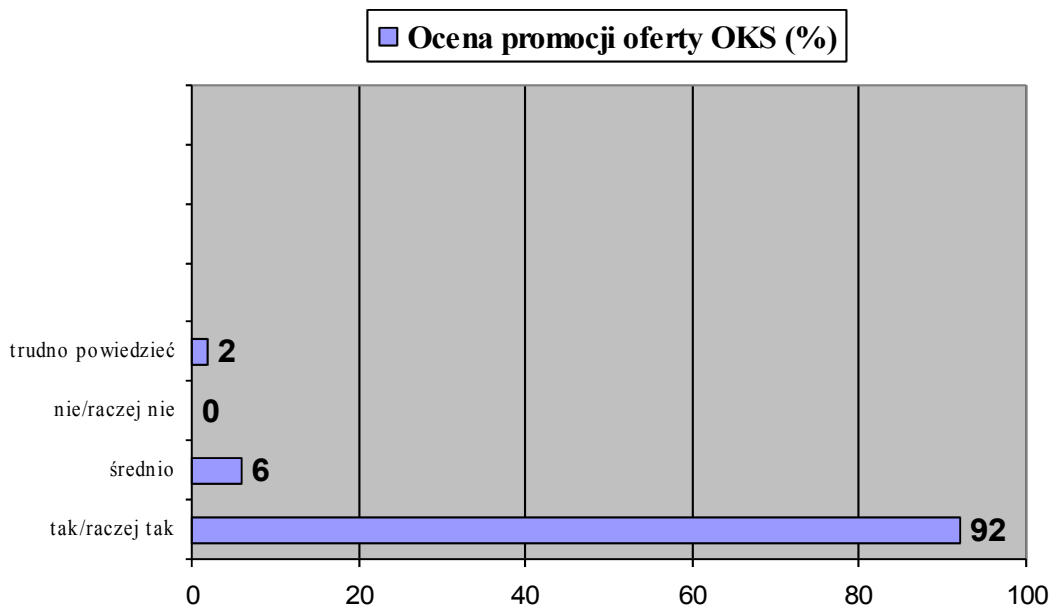
Ryc. 13. Skąd czerpie Pan/i informacje o inicjatywach organizowanych przez Ośrodek?

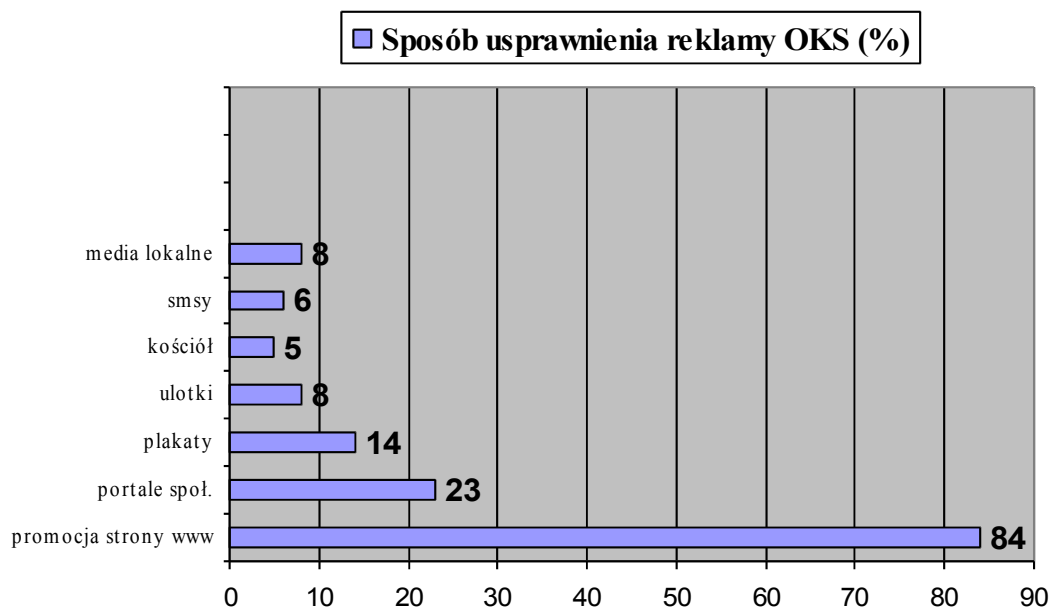
Ponad 90% ankietowanych pozytywnie ocenia sposób informacji o działalności OKS, biorąc pod uwagę skuteczność reklamy. W odpowiedzi na te pytanie nie zarejestrowano ocen

negatywnych, jedynie 6% respondentów jako „średnią” ocenia skuteczność reklamy, z kolei 2% nie potrafi jednoznacznie wskazać odpowiedzi (ryc. 14).

Ryc. 14. Czy zdaniem Pana/i Ośrodek skutecznie reklamuje swoją działalność i ofertę?

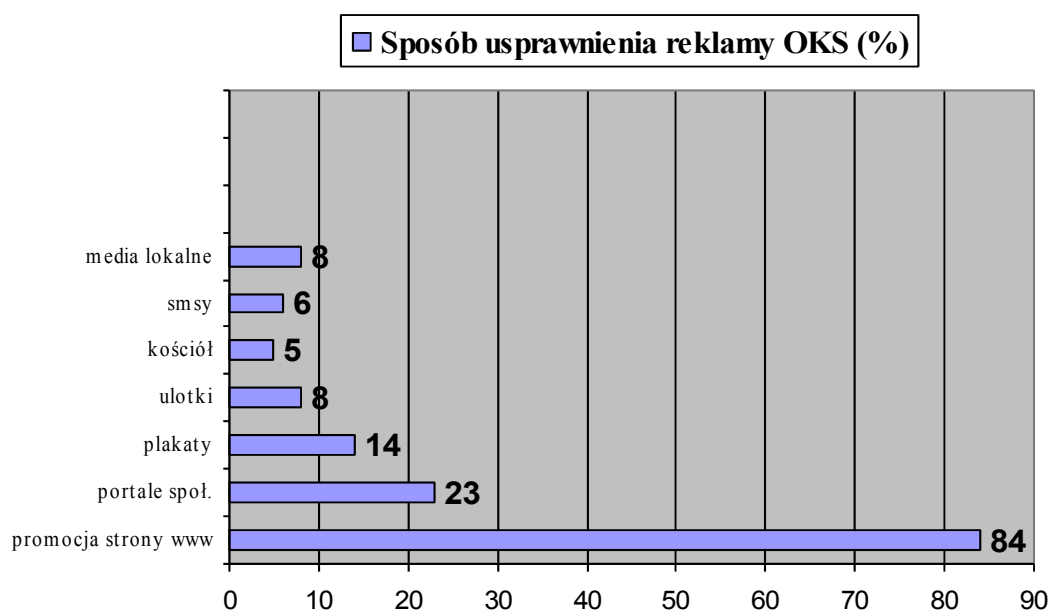

Ryc. 15. W jaki sposób, zdaniem Pana/i, można usprawnić reklamę oferty Ośrodka?

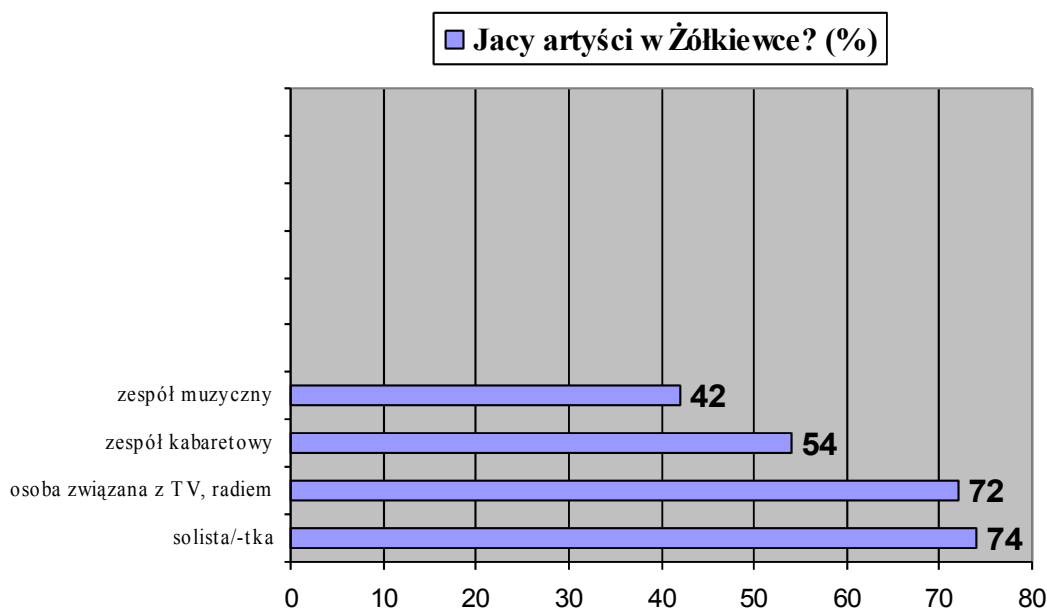

Zdaniem 84% osób skutecznym sposobem na usprawnienie reklamy jest promocja strony internetowej Ośrodka, dla 23% usprawnienie funkcjonowania profilu OKS na portalach społecznościowych, 14% zwróciło uwagę na plakaty, jako skuteczne narzędzie promocji (ryc. 15). Sporadycznie wskazywano również na lokalne media (8%), informacje drogą sms-ową (6%) i ogłoszenia w kościele (5%).

Ryc. 16. Na jakie zajęcia zapisałby (-aby) Pan/i swoje dzieci lub wnuki?

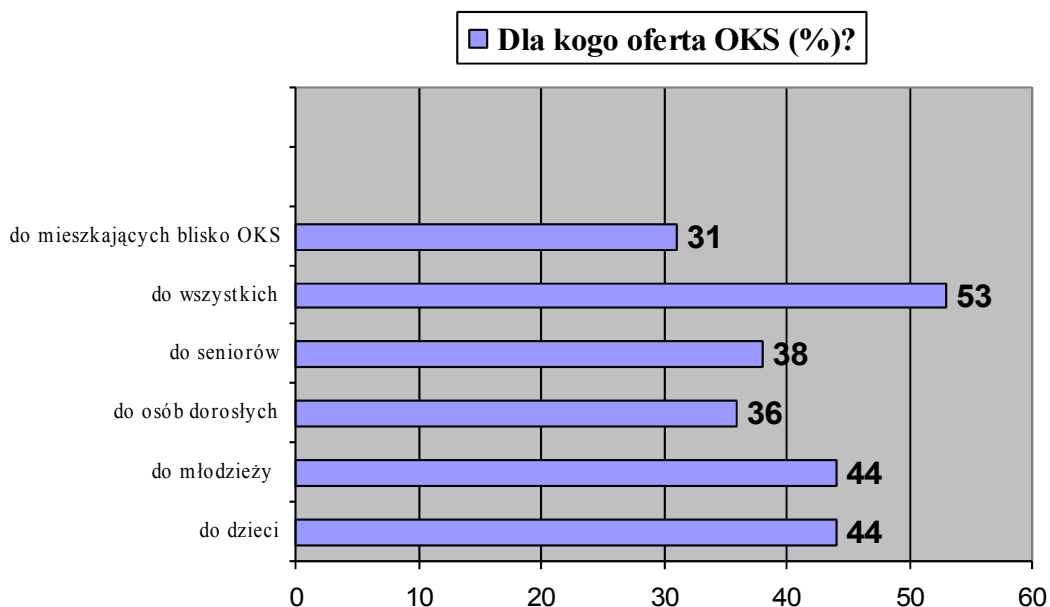
Ryc. 17. Jakich artystów chciałby (-aby) spotkać Pan/i w Żółkiewce?

Ponad połowa respondentów (52%) zapisałaby swoje dzieci lub wnuki na zajęcia muzyczne (ryc. 16), głównie nauki gry na akordeonie, gitarze, perkusji, skrzypcach, pianinie, flecie, saksofonie, organach i szeroko pojętych instrumentach klawiszowych. Nieco mniej, bo 42% zapisałoby swoje pociechy na zajęcia taneczne, w tym taniec współczesny, ludowy oraz towarzyski, balet i break dance. Taki sam odsetek zainteresowany jest zajęciami, kursem w zakresie fotografii. Około 9% wskazało na zajęcia teatralne, zaś 8% - wolontariat, głównie w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym, chorym, dzieciom czy organizacji zbiórki dla ubogich. Prawie co piąta osoba wskazała inne zajęcia np. wycieczki, aerobic, sztuki walki, wyjazdy do teatru lub do kina, origami, zajęcia florystyczne.

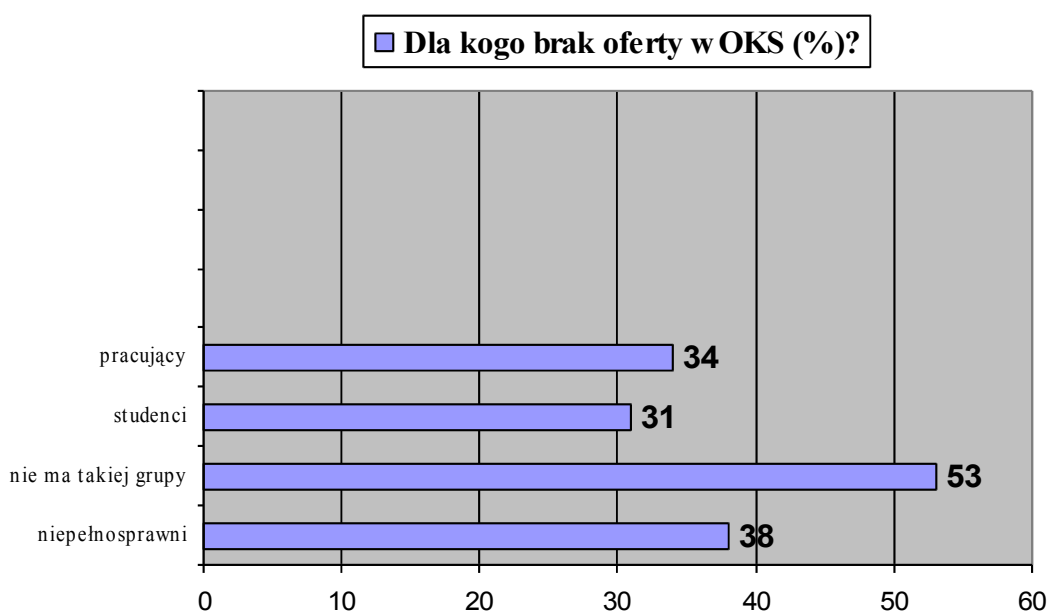
Ponad 70% ankietowanych chciałaby spotkać się w Żółkiewce z znanym piosenkarzem lub piosenkarką, 72% z osobą związaną z kinem i/lub telewizją (aktor, aktorka, osoba prezenter telewizyjny i/lub radiowy), 56% oczekuje zespołu kabaretowego, zaś 42% zespołu muzycznego. Wśród konkretów padały następujące propozycje: kabarety Ani Mru Mru, Paranienormalni, Neonówka, Łowcy. B, Smile, Marcin Daniec, Kabaret Pod Wyrwigorszem, Mumio, Ciacho czy Nowaki, zespoły muzyczne takie jak: Weekend, Budka Suflera, Enej, Perfect, Afromental, Bajm, Dżem, Power Play, Czerwone Gitary, Golec Orkiestra, Big Cyc, Pectus oraz zespoły hip hopowe. Wśród solistów i solistek respondenci wymieniali: Eleni, Halinę Kunicką, Andrzeja Piasecznego, Don Vasyła, Margaret, Ryszarda Rynkowskiego, Zbigniewa Wodeckiego, Marylę Rodowicz, Marka Torzewskiego, Dawida Kwiatkowskiego, Irenę Santor i Annę Wyszkon. W kategorii osoby związane z telewizją lub radiem „padały” następujące propozycje: Marcin Prokop oraz Dorota Wellman, Michał Olszański, Artur Żmijewski, Małgorzata Kozuchowska, Cezary Pazura, Piotr Polk, Bogusław Wołoszański, Alosza Awdiejew, Borys Szybc, Krzysztof Ibisz, Paulina Sykut, Wojciech Cejrowski, Paweł Małaszyński, Martyna Wojciechowska, Beata Pawlikowska, Artur Barciś, Magdalena Zawadzka, Andrzej Grabowski, Marian Opania, Agata Młynarska, Natasza Urbańska, Maciej Musiał.

Ryc. 18. Do kogo, zdaniem Pana/i, jest skierowana oferta OKS?

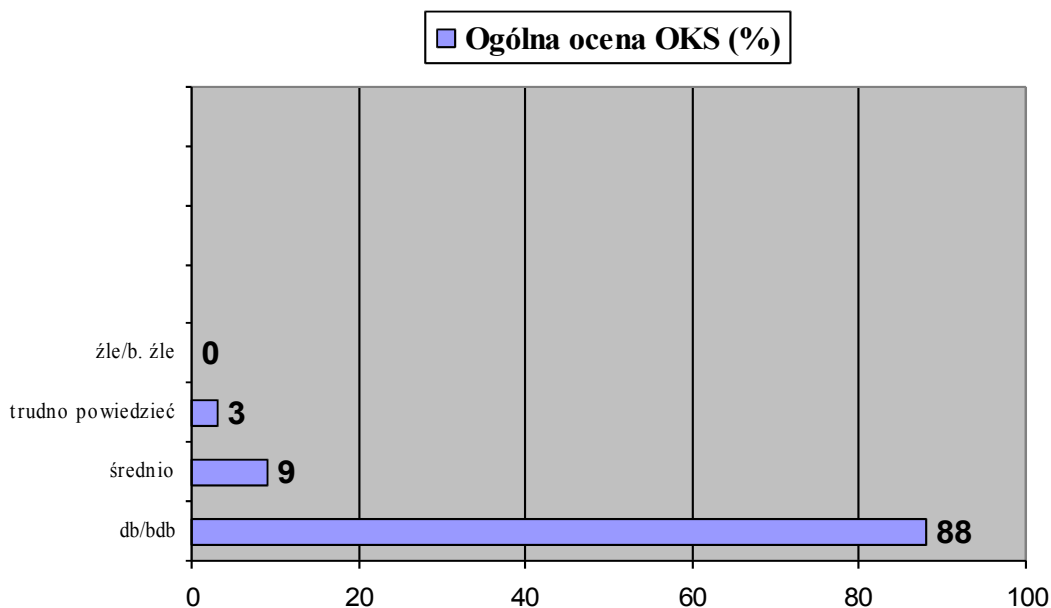
Zdaniem ponad połowy badanych oferta Ośrodka adresowana jest do wszystkich (ryc. 18), dla 44% ankietowanych odbiorcami są głównie młodzież i dzieci, nieco mniej, bo 38% wskazało seniorów, 36% osoby dorosłe, zaś prawie co trzecia wszystkich, mieszkających blisko OSK. Tym samym, ów 31% ankietowanych zwróciło uwagę na problem odległości, jako swoistą barierę w dostępie do oferty kulturalnej Ośrodka Kultury Samorządowej.

Ryc. 19. Dla kogo, zdaniem Pana/i, brakuje oferty w OKS?

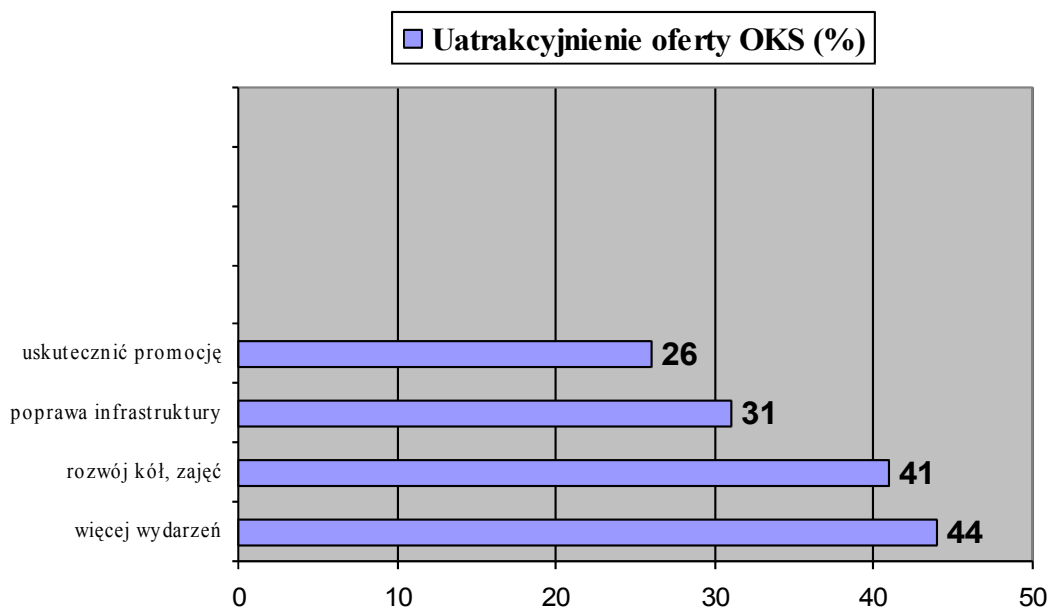

Analogicznie do poprzednich odpowiedzi, 53% ankietowanych wskazało, że nie ma grupy, do której nie skierowana byłaby oferta Ośrodka, 38% wskazało na osoby niepełnosprawne, jako „wykluczone kulturalnie”, 34% na osoby pracujące i prawie co trzecia na studentów (ryc. 19).

Ryc. 20. Jak ogólnie ocenia Pan/i funkcjonowanie Ośrodka?

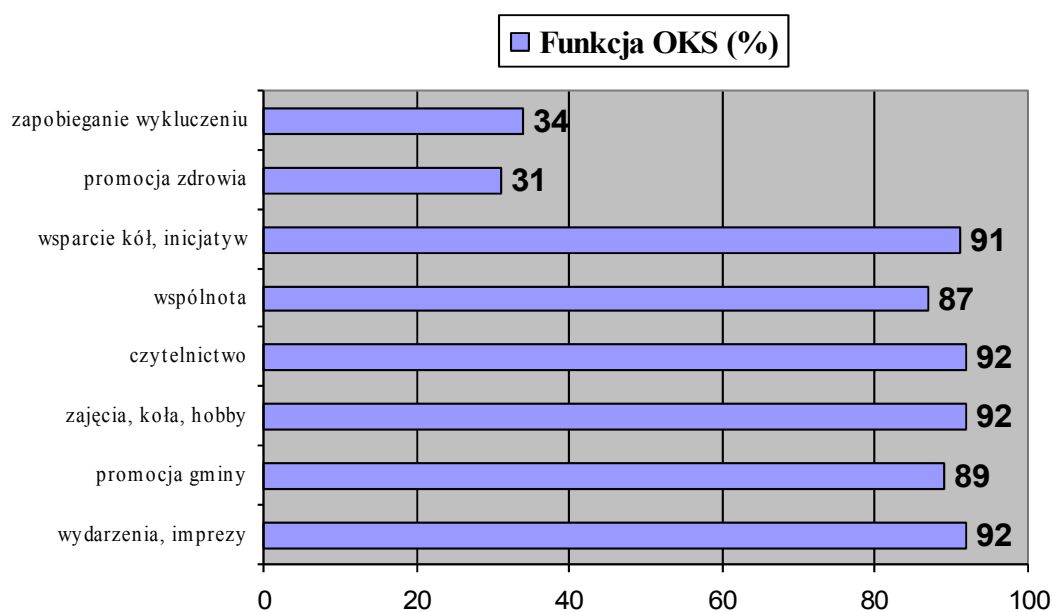
Ryc. 21. Co należałoby zrobić, zdaniem Pana/i, żeby uatrakcyjnić ofertę OKS?

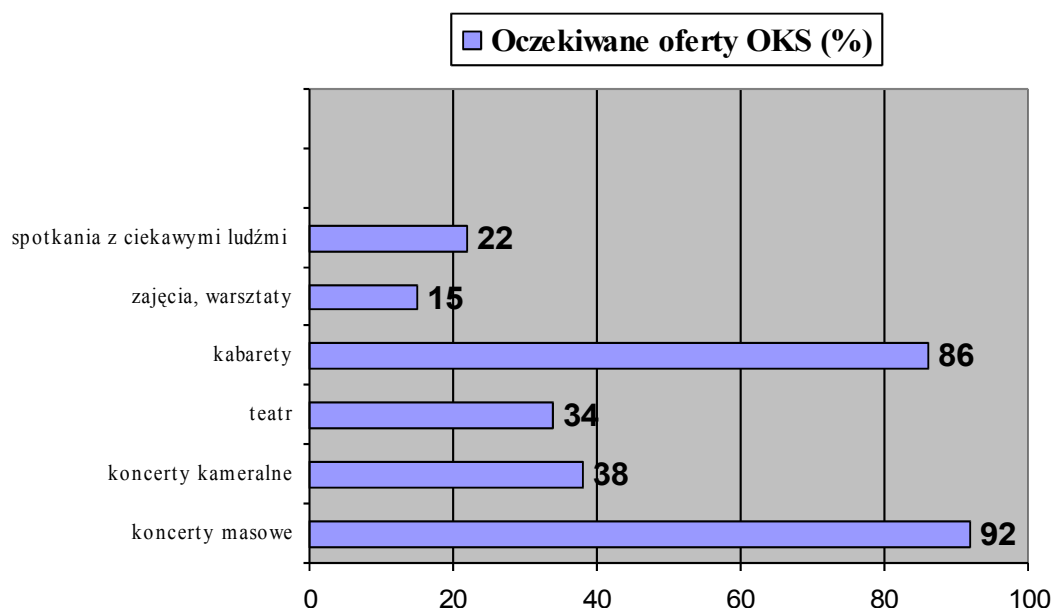
Na pytanie dotyczące uatrakcyjnienia oferty Ośrodka Kultury Samorządowej deklarowane odpowiedzi miały zróżnicowany charakter (ryc. 21). Ponad 40% jest zdania, że należy rozwinąć ofertę zajęć i kół zainteresowań oraz organizować więcej wydarzeń. Co trzecia osoba zwróciła uwagę na poprawę infrastruktury, zaś niespełna co czwarta poprawę szeroko pojętych działań promocyjnych. Jednocześnie, należy podkreślić, że mieszkańcy bardzo pozytywnie oceniają działalność OKS, ponad 88% ankietowanych wystawiło ocenę dobrą lub bardzo dobrą, co jedenasta osoba średnią, 3% respondentów nie potrafiła jednoznacznie ocenić funkcjonowania Ośrodka. Nikt z respondentów nie ocenił negatywnie działalności Ośrodka Kultury Samorządowej (ryc. 20).

W ramach badań poprosiliśmy również o wskazanie, jakie funkcje pełni OKS wśród lokalnej społeczności (ryc. 22). Ponad 90% ankietowanych wymieniło organizowanie imprez i wydarzeń patriotycznych i religijnych, rozwój zajęć, kół zainteresowań (hobby), rozwój czytelnictwa i wsparcie oddolnych inicjatyw społecznych. Dla 89% mieszkańców OKS jest instytucją promującą Gminę na różnych wydarzeniach i przy różnych okazjach, w opinii 87% buduje poczucie wspólnoty, tożsamości lokalnej, zaś dla niespełna co trzeciej osoby Ośrodek jest miejscem zapobiegania wykluczeniu społecznemu oraz promocji zdrowia.

Ryc. 22. Jaką funkcję, zdaniem Pana/i, pełni Ośrodek?

Ryc. 23. Jakie są Pana/i oczekiwania wobec OKS? Z jakiej oferty skorzystałby (-aby) Pan/i?

W przypadku odpowiedzi na pytanie dotyczące oczekiwań wobec OKS oraz wachlarza ofert kulturalnych, z jakich skorzystałby respondenci (ryc. 23) najczęściej wymienianymi kategoriami były: organizacja koncertów masowych (92%), występów kabaretowych (86%), koncertów kameralnych (38%) i teatru (34%), spotkań z ciekawymi ludźmi (22%) oraz zajęć i warsztatów (15%). W przypadku ostatniej kategorii, deklarację składały przede wszystkim osoby urodzone w latach 40-tych i 50-tych oraz przed rokiem 1940. Respondenci z tych grup wiekowych preferowali udział w warsztatach florystycznych (kobiety), konkursach recytatorskich, wiedzy o regionie i innych. Zaznaczali również chęć wyjazdu na przedstawienie teatralne itp.

Podczas prowadzonych badań poprosiliśmy respondentów o wskazanie kwoty, jaką respondenci byliby w stanie zapłacić za jeden bilet na wydarzenie kulturalne. Najczęściej podawane były: 5, 10, 20 złotych, trochę rzadziej 15 i 30 złotych lub bezpłatnie. Sporadycznie wymieniano takie sumy jak: 1, 8, 11, 50 czy 100 zł, ewentualnie przedział 20-50 i 10-30 zł. W przypadku kwot za zajęcia warsztatowe, kursy czy koła zainteresowań deklarowane przez respondentów kwoty to najczęściej 30, 50 i 100 zł miesięcznie, sporadycznie 10, 20, 25 zł za miesiąc. Ankietowani deklarowali ponadto wpłaty w wysokości: 180, 200, 250 czy 500 zł za semestr. Sporadycznie wskazywano na sfinansowanie zajęć ze środków urzędu gminy lub

funduszy unijnych. Około 15% badanych odpowiedziało, że zajęcia organizowane przez Ośrodek powinny odbywać się za darmo. Jako powód takiego stanu rzeczy wymieniano przede wszystkim brak środków pieniężnych, ważniejsze wydatki i ubóstwo mieszkańców Gminy. Co więcej, osoby, które w pytaniu o kwotę opłat za zajęcia deklarowały, że powinny być realizowane za darmo, w pytaniu odnoszącym się do deklarowanej kwoty za bilet na wydarzenie kulturalne najczęściej wskazywały symboliczną złotówkę lub oczekiwały wydarzeń bezpłatnych.

ROZDZIAŁ 4

KONSULTACJE SPOŁECZNE

Konsultacje społeczne to proces, w którym reprezentanci instytucji publicznych, w tym władz na szczeblu lokalnym, jak również centralnym, prezentują mieszkańcom i obywatelom założenia, plany, projekty, dotyczące podjęcia określonych działań (prawnych, decyzyjnych, inwestycyjnych), mających kluczowe znaczenie dla poziomu życia i rozwoju obywateli, ich codziennego funkcjonowania, itd. Z drugiej strony konsultacje stanowią narzędzie do wysłuchania opinii, stanowisk, propozycji bądź uwag samych zainteresowanych, tj. osób, których określone działania prawne, decyzyjne i inwestycyjne dotyczą.

Podstawę do przeprowadzenia konsultacji na poziomie samorządowym stanowią następujące przepisy: ustawa o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 roku, ustawa dotycząca samorządu powiatowego z 5 czerwca 1998 roku, ustawa o samorządzie wojewódzkim z dnia 5 czerwca 1998 roku oraz ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 roku.

Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji (MAC) zwraca uwagę na zasady poprawnych konsultacji, w oparciu o które konsultacje społeczne służyć będą realizacji właściwych sobie celów. Ministerstwo wymienia zatem¹⁸:

- dobrą wiarę, tj. prowadzenie konsultacji „w duchu” dialogu obywatelskiego, gdzie strony słuchają siebie wzajemnie, wykazując przy tym wolę zrozumienia odmiennych poglądów i uwag,
- powszechność – wedle której każda osoba zainteresowana ma prawo do uzyskania informacji o prowadzonych konsultacjach, uczestnictwie w nich, możliwości wypowiedzi,
- przejrzystość – konkretne informacje o celu, regułach, tematyce, przebiegu oraz wynikach konsultacji,
- responsywność, tj. zasadę w świetle której każdej osobie zadającej pytanie, kierującej uwagę lub sugestie, należy się precyzyjna, wyczerpująca odpowiedź,
- koordynacja – organizowane konsultacje powinny mieć umocowanie administracyjne, ponadto posiadać osobę odpowiedzialną za jej realizację, przebieg, itd.,
- przewidywalność – konsultacje powinny być prowadzone w oparciu o jasne, czytelne reguły, jak również w zaplanowany sposób (odpowiedni harmonogram),

¹⁸ www.mac.gov.pl/konsultacje-spoleczne, 19.05.2015.

- poszanowanie interesu ogólnego – zasada w świetle której nadrzędne miejsce w stosunku do interesu partykularnego (np. jednostki, wąskiej grupy) ma dobro ogólne, publiczne, interes całej grupy mieszkańców.

W projekcie realizowanym przez Ośrodek Kultury Samorządowej konsultacje społeczne należy włączyć do całości projektu, jako jego kluczowy element. Konsultacje stanowiły bowiem formę prezentacji wyników badań, a zatem opinii i uwag mieszkańców Gminy Żółkiewka na temat działalności OKS. Uczestnicy dyskusji oprócz zapoznania się z wynikami badań, mieli możliwość zgłoszenia własnych sugestii i poglądów oraz propozycji inicjatyw społeczno-kulturalnych, jakie mogłyby zostać zrealizowane w ramach II etapu projektu, dotyczącego ściśle finansowania oddolnych działań, zgłaszanych przez samych mieszkańców.

Konsultacje przeprowadzone zostały w dniu 3 maja 2015 roku w siedzibie Ośrodka Kultury Samorządowej. Celem konsultacji było zebranie opinii, uwag i pomysłów na temat zgłoszonego projektu pt. „*Aktywni mieszkańcy w Gminie Żółkiewka*”, dofinansowanego ze środków programu „Domy Kultury +. Inicjatywy Lokalne”. Formą konsultacji było spotkanie z autorami raportu badawczego, dyrekcją i pracownikami Ośrodka Kultury Samorządowej, przedstawicielem Narodowego Centrum Kultury należącym do stowarzyszenie Centrum Aktywności Lokalnej i reprezentantami Gminy. Przeprowadzenie konsultacji poprzedzone było odpowiednią kampanią informacyjno-promocyjną, realizowaną za pomocą strony internetowej i profilu społecznościowego OKS, ulotek i plakatów. Podczas konsultacji zebrano opinie, uwagi i sugestie osób, które zechciały zabrać głos, ponadto poddano pod dyskusję wyniki z przeprowadzonych badań.

Rozmowy podczas konsultacji odnosiły się przede wszystkim do II części projektu, czyli zgłaszania inicjatyw do oceny konkursowej. Obecni na spotkaniu ludzie pytali o warunki i wymagania, jakie należy spełnić, aby zakwalifikować się do konkursu, stan prawny podmiotów zgłaszających inicjatywy (czy mają być to podmioty zorganizowane, sformalizowane, czy mogą być ludzie zorganizowani wokół pewnej inicjatywy, pomysłu) oraz czas, w jakim należy zrealizować działania, w przypadku zakwalifikowania zgłaszanej inicjatywy. Obecne na spotkaniu osoby ustaliły termin kolejnego zebrania tj. czerwiec br. Dopełnieniem konsultacji był występ lokalnego zespołu wokalnoinstrumentalnego połączony z integracyjnym spotkaniem przy grillu dla wszystkich osób zaangażowanych bezpośrednio lub pośrednio w projekt.

Reasumując należy zaznaczyć, że przeprowadzone konsultacje dotyczące realizowanej inicjatywy projektowej stanowiły impuls do dalszych działań, sprzyjały bowiem nie tylko wymianie informacji, opinii i uwag, ale stanowiły przy tym okazję do zaangażowania społecznego, dyskusji, prezentacji pomysłów, nawiązania i podtrzymania relacji społecznym. Tego typu działania kreują kapitał społeczny, rozumiany w kategoriach zaangażowania społecznego, sieci uczestnictwa, zaufania, wspólnie podzielanych norm i wartości, wzajemnej wymiany zasobów materialnych i niematerialnych, posiadanych i skumulowanych przez aktorów zaangażowanych w życie społeczne.

PODSUMOWANIE RAPORTU

U progu naukowych zainteresowań kulturą postrzeganą ją w kategoriach fundamentu, podstawy, na której konstytuuje się społeczeństwo. Zdaniem Bronisława Malinowskiego kultura to trzon społeczny, to całokształt dziedzictwa społecznego, elementami którego są: idee, wartości, zwyczaje, urządzenia i procesy techniczne. Kultura jest obecna w zaspokajaniu ludzkich potrzeb, ściśle związanych ze społeczną naturą człowieka. „Kultura nie jest wytworem chwili, lecz skumulowanym produktem ludzkiej aktywności trwającej dłuższy czas”¹⁹. Jako produkt podlega określonym procesom, których rozwój zależy od domów oraz ośrodków kultury. Partycypacja ww. podmiotów w życiu społecznym i kulturalnym zależy od stopnia instytucjonalizacji życia społecznego. Zdaniem Jana Szczepańskiego ośrodki kultury zaliczyć można do instytucji funkcjonujących dla „utrzymania i rozwijania dziedzictwa kulturalnego zbiorowości, dla socjalizacji i wychowania młodego pokolenia, (...) i kształcenia go na obywateli”²⁰.

Ośrodki kultury, dzięki trosce o fizyczną trwałość przedmiotów kultury, pamięć idei, wartości, symboli, przekonań, regularne, powtarzalne praktyki, przekazy ustne i pisemne, pełni niejako funkcję strażnika poszanowania przedmiotów ludzkiej działalności. Instytucje kultury uczestniczą w jej tworzeniu poprzez wspieranie oddolnych inicjatyw, działań masowych, ruchów społecznych, zorganizowanych grup czy pojedynczych jednostek, wyposażonych w kapitał kulturowy, dysponujących określonymi zasobami, istotnymi z punktu widzenia odbiorcy.

Proces wspomnianego powyżej uczestnictwa stymulowany jest dzięki partycypacji człowieka w wieloaspektowej działalności instytucji kultury (grupotwórcza, wychowawcza, więziotwórcza, edukacyjna i inne). Ułatwia to systemowe podejście i rozumienie otaczającej nas rzeczywistości, jako całości złożonej ze wzajemnie zachodzących na siebie elementów i powiązań, oddziaływujących na siebie, posiadających określone właściwości a przy tym pełniących kluczowe, z punktu widzenia uczestników systemu funkcje.

Rozwój wspomnianego podejścia do otaczającego świata wymusił niejako potrzebę sformułowania odpowiedniego teoretycznego i metodologicznego spojrzenia na system (w tym również kulturę), jako całość i poszczególne elementy (zarówno obecne w systemie, jak również powiązane z nim). Metodologia powinna ułatwić ogarnięcie i rozumienie

¹⁹ P. Sztompka, Socjologia. Analiza społeczeństwa, Wydawnictwo Znak, Kraków 2002, s. 248.

²⁰ J. Szczepański, Elementarne pojęcia socjologii, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1970, s. 209.

instytucji kultury jako systemu poprzez jej obiektywne badanie i ukazanie rzeczywistości, w tym również w oparciu o modelowe i symulacyjne podejście empiryczne.

Jaki obraz ośrodka kultury na terenie gminy Żółkiewka wyłania się na podstawie przeprowadzonych badań? Jaki jest stosunek otoczenia zewnętrznego do ośrodka? Jakie są oczekiwania odbiorców kultury w Gminie Żółkiewka?

– Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na powszechną znajomość i wiedzę na temat życia społecznego w gminie i ośrodka kultury, w tym jego lokalizacji, pracującej kadry i oferty, jaką dysponuje (zajęcia, imprezy, projekty). Istotne znaczenie ma również pozytywna ocena działalności Ośrodka Kultury Samorządowej (88% badanych ocenia pozytywnie) jak również faktu zamieszkania w samej gminie Żółkiewka, którą wyraża przeważająca ilość respondentów (84%). Wyniki pokazują, że mieszkańcy posiadają dużą świadomość społeczną, co stanowi ważny kapitał dający możliwość prowadzenia z nimi dialogu.

– Mieszkańcy czują się dobrze poinformowani, 92% ocenia pozytywnie sposób w jaki swoją ofertę kulturalną reklamuje OKS. Uważają też w większości, że nie ma grup, dla których Ośrodek nie przygotowałby jakiegokolwiek oferty. Zarówno dzieci, młodzież, dorośli oraz starsi znajdują coś dla siebie. Jednak niemal 2/5 badanych stwierdziło, że nie ma oferty dla osób niepełnosprawnych, na co w dużej mierze ma niewątpliwie wpływ stan infrastruktury budynku Ośrodka.

– Respondenci wskazywali przy tym jasne deklaracje w zakresie propozycji do dalszej działalności, m.in. preferencje w zakresie popularnych artystów, zespołów w tym także kabaretowych, których chcieliby zobaczyć i/lub posłuchać podczas najbardziej popularnych i najbardziej pożądanых wydarzeń, takich jak: festyny czy pikniki (mających charakter integracyjno-rozrywkowy). Chcą także by oferta edukacyjna została wzbogacona o zajęcia i koła zainteresowań (głównie muzycznych, tańca nowoczesnego i fotograficznych).

– Wyniki badań świadczą o zainteresowaniu mieszkańców tym, co dzieje się w ich środowisku społecznym (91%), jak również na lokalną integrację, zogniskowaną wokół ośrodka kultury. Dowodem na to są koła zainteresowań, warsztaty, zajęcia, które mimo złej infrastruktury i dużej odległości od miejsca zamieszkania, gromadzą sporą liczbę odbiorców. To właśnie dla nich warto wyremontować i dostosować budynek. Odbiorcy edukacji kulturalnej stanowią podbudowę do tego, co określa się mianem „kultury socjetalnej”, realizowanej poprzez działania ludzi, połączonych wspólnymi wzorami i wartościami, przy

użyciu znaków i symboli (tzw. interakcja semiotyczna)²¹. Taki rodzaj integracji zapewnia miejsce, w którym mogą spotkać się ludzie realizując swoje wspólne zainteresowania, hobby, rozwijając swoją wrażliwość i chęć poczucia bycia razem.

– Ankietowani mieszkańcy gminy Żółkiewka wyrażając swoją sympatię i życzliwość domowi kultury poprzez pozytywne oceny jego funkcjonowania mają świadomość, że budynek, w którym mieści się OKS nie spełnia ich oczekiwań. Większość negatywnie ocenia stan jego infrastruktury, widząc brak przystosowanych pomieszczeń do działalności kulturalnej, odczuwając: niską temperaturę, wilgoć i zagrzybienie oraz obserwując sypiący się tynk na zewnątrz budynku. Mieszkańcy mają świadomość, że zasługują na to by móc przyprowadzać swoje dzieci do takiego domu kultury, który spełnia podstawowe standardy XXI wieku. Bardzo ważne będzie tutaj wsparcie władz zarówno na szczeblu lokalnym jak i regionalnym w pozyskaniu funduszy na niezbędny remont.

Na kanwie wymienionych działań ma miejsce kreowanie społeczeństwa obywatelskiego, ściśle związanego z partycypacją jednostek i grup w stowarzyszeniach, organizacjach i innych podmiotach. Kluczowe znaczenie na drodze budowania ww. społeczeństwa należy przypisać ośrodkom i domom kultury, dla których istotną misją jest integracja społeczności lokalnej. „Jest to szczególnie ważne w momencie, gdy istnieje uzasadniona potrzeba wzmocnienia lokalnej tożsamości kulturowej i tworzenia kultury lokalnej, w której, (...) pojawiają się i znikają wartości, symbole i wzory kulturowe (...), o różnym zasięgu, atrakcyjności i sile oddziaływania”²². Kreowane w obrębie ośrodków tzw. sieci obywatelskiego zaangażowania wzmocniają budowanie społeczeństwa obywatelskiego, wyznaczając kierunek, dynamikę oraz specyfikę działań zmierzających do pomnażania oddolnej aktywności obywateli. „W sieci obywatelskiego zaangażowania wpisane są wcześniejsze sukcesy osiągnięte dzięki współpracy, które mogą służyć jako określony kulturowo wzór przyszłej współpracy”²³.

Odpowiednio rozumiana i realizowana działalność animacyjna ośrodków kultury, ukierunkowana na wsparcie procesów „community development” (rozwoju społecznego) przedkłada się na intensyfikację integracyjnej funkcji domów i ośrodków kultury, opartej m.in. na tworzeniu i pielęgnowaniu symboli, tradycji i dziedzictwa kulturowego, wzmocnianiu samoorganizacji i oddolnej aktywności lokalnej społeczności. Pokłosiem tych

²¹ A. Kłoskowska, *Kultura* [w:] P. Sztompka, M. Kucia, *Socjologia. Lektury*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2006, s. 295.

²² A. Sępoch, *Współczesny...*, s. 132.

²³ R. Putnam, *Spółeczny kapitał a sukces instytucji*, [w:] P. Sztompka, M. Kucia, *Socjologia. Lektury...*, s. 394.

procesów jest rozbudowane i silnie zakorzenione społeczeństwo obywatelskie z dużym potencjałem kapitału społecznego i kulturowego.

WNIOSKI OGÓLNE – KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. **Większa promocja działań ośrodka kultury w lokalnych mediach (prasa, radio, tv) a także poprzez np. stronę internetową.** Wzmoczona obecność na portalach internetowych (Facebook, NK.pl, Twitter, Instagram) i informacyjnych funkcjonujących w gminie i powiecie. Równie ważnym sposobem do komunikacji z mieszkańcami będą smsy, maile i rozmowy.
2. **Systematycznie prowadzenie dalszej diagnozy lokalnych potrzeb i ewaluacji po zorganizowanych wydarzeniach i zrealizowanych projektach.** Trzeba być gotowym na zmiany poprzez ciągły dialog z lokalną społecznością za pomocą np. portali społecznościowych i osobiste rozmowy pracowników z mieszkańcami.
3. **Powołanie grupy wolontariackiej.** Będzie to przygotowana kadra mająca wspólny cel, która dzięki zaangażowaniu animatorów będzie z pożytkiem dla wszystkich ewoluować wielowymiarowo. Należy też pamiętać o ciągłości grupy, by w miejsce osób, które odchodzą pojawiały się nowe osoby. Dobrym sposobem może być na początek ogólnopolska akcja pn. „Szlachetna Paczka”.
4. **Zwrócenie uwagi na rolę OKS nie jako miejsca stacjonarnej lecz jako działań animacyjnych polegających na wyjściu animatorów do mieszkańców.** Głównie dotyczy to mieszkańców wsi oddalonych od Żółkiewki mających utrudniony dostęp do oferty stacjonarnej (zajęcia, koła zainteresowań). Animator może odwiedzać daną wieś i prowadzić zajęcia, koła zainteresowań np. w remizie strażackiej lub świetlicy. Działania prowadzone przez animatorów powinny być skierowane do całej wspólnoty a nie tylko wybranych grup np. dzieci. Mają mieć charakter aktywizujący i integrujący całą społeczność.
5. **Zaangażowanie, zainspirowanie mieszkańców do realizacji własnych inicjatyw.** Wspierać inicjatywy oddolne: jednostek, grup, organizacji. Można corocznie, zabezpieczając wcześniej środki finansowe, ogłaszać konkursy dla mieszkańców na realizowanie ich własnych inicjatyw kontynuując program „DK+ Inicjatywy

Lokalne”. Warto również kształcić wśród mieszkańców poczucie wpływu na ofertę domu kultury a nawet na ustalanie jego budżetu (menadżerskie podejście w zarządzaniu).

6. **Należy zwrócić większą uwagę na aktywne uczestnictwo w regionalnych sieciach złożonych z organizacji społecznych (stowarzyszeń, fundacji, grup nieformalnych) i innych ośrodków kultury.** Istniejące sieci mają o wiele większą możliwość w aplikowaniu o dotacje z różnych źródeł: krajowych, unijnych bądź innych. Mają też większy wpływ na politykę społeczno-kulturalną w regionie ustanawianą przez organy władz powiatowych, wojewódzkich i krajowych.
7. **Nawiązać współpracę z wiodącymi (Centrum Kultury w Lublinie), mobilnymi (Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „E”, Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej) i prestiżowymi placówkami kulturalnymi (muzea, teatry, filharmonie).** Dobrym sposobem są wizyty studyjne, wymiana praktyk, zapraszanie artystów i animatorów do gminy w celu przeprowadzenia działań artystyczno-animacyjnych.
8. **Lobbing na władze gminy, powiatu że Kultura Jest Ważna !!!** Jeśli nie będzie wsparcia m.in. dla działań kulturalnych gmina będzie wyludniać się. Zaspokojenie potrzeb kulturalnych, budowa społeczeństwa obywatelskiego jest ważnym czynnikiem zmniejszającym zjawisko emigracji.
9. **Konieczne jest przeprowadzenie remontu budynku, w którym mieści się siedziba OKS i dostosowanie jego pomieszczeń do działalności w zakresie edukacji kulturalnej.** Wpłynie to dodatnio na wizerunek domu kultury i pozwoli rozwinąć jego ofertę kulturalną, czego wyraźnie oczekują mieszkańcy. Należy też pamiętać o ciągłym rozwoju i godnym wynagradzaniu zatrudnionej kadry animatorów. To Ci ludzie często są motorem napędowym działań społeczno-kulturalnych w gminie i należy im się godziwa zapłata.
10. **Stworzenie Strategii Rozwoju Ośrodka Kultury Samorządowej w Gminie Żółkiewka.** Zadanie polegać będzie na: utworzenie tzw. Grupy Planowania Strategicznego złożonej z członków organizacji, grup nieformalnych czy też mieszkańców gminy, włączenie w ten proces władz miasta, dokonanie analizy SWOT, wykształcenie własnej wizji, misji i dalszych kierunków działań polegających głównie na aktywizacji, edukacji i integracji lokalnej społeczności.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA

1. Boborowska E., Przemiany modelowe instytucji domu kultury, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1997.
 2. Gmina Żółkiewka (folder informacyjny), Wydawca Gmina Żółkiewka, Żółkiewka 2014.
 3. Golka M., Socjologia kultury, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2007, rozdz. 3. Wskaźniki, uwarunkowania i typy uczestnictwa w kulturze.
 4. Kłoskowska A., Kultura, [w:] Sztompka P., Kucia M., Socjologia. Lektury, Wydawnictwo Znak, Kraków 2006.
 5. Pomian K., Słownik antropologii strukturalnej Levi-Straussa, cyt. za: Szacki J., Historia myśli socjologicznej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
 6. Putnam R., Kapitał społeczny a sukces instytucji, [w:] P. Sztompka, M. Kucia, Socjologia. Lektury, Wydawnictwo Znak, Kraków 2006.
 7. Sępoch A., Współczesny dom kultury w środowisku wiejskim i małomiasteczkowym, Wydawnictwo Wojewódzkiego Ośrodka Kultury w Lublinie, Lublin 2012.
 8. Szacki J., Historia myśli socjologicznej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
 9. Sztompka P., Socjologia. Analiza społeczeństwa, Wydawnictwo Znak, Kraków 2002.
 10. Szczepański J., Elementarne pojęcia socjologii, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1970.
 11. Turner J. H., Struktura teorii socjologicznej. Wydanie nowe, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
 12. Znaniecki F., Social Action, cyt. za: Historia myśli socjologicznej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
 13. Znaniecki F., The Method of Sociology, cyt. za: Historia myśli socjologicznej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
-
- 1n. www.mac.gov.pl/konsultacje-spoleczne, 19.05.2015.
 - 2n. www.oks-zolkiewka.pl/wspoprac, 18.05.2015.
 - 3n. www.oks-zolkiewka.pl/projekty, 18.05.2015.
 - 4n. http://www.nck.pl/media/attachments/306163/lista%20beneficjent%C3%B3w_DK%20BIL_2015.pdf, 18.05.15.
 - 5n. <http://stat.gov.pl/metainformacje/sloownik-pojec/definicje-pojec/65.pojecie.html>, 20.05.2015
 - 6n. Maria Theiss (red.), Zoom na domu kultury. RAPORT – diagnoza domów kultury w województwie mazowieckim, www.zoomnadomykultury.pl/data/files/raport_zoom.pdf, 20.05.2015.